

Samvirke

NR. 3, 1958
15. FEBRUAR

K+L

Drejer det sig om penge-

Fra en landmand på Stevns har vi bl. a. modtaget følgende:

– Banken skriver i en annonce, at vi landmænd skal optage så store lån som muligt i kredit- og hypotekforeninger for at betale vor løse gæld. Er det virkelig bankens mening, at vi skal optage disse lån og tabe en hel masse penge på grund af de lave kurser?

– De undrer Dem over, at vi råder Dem til at optage lån i kredit- og hypotekforeninger, og vi forstår, at det er, fordi De anser det såkaldte kurstab, der fremkommer ved optagelse af sådanne lån, for at være et virkeligt tab. Dette er efter vor mening en fejlurdering, hvilket De sikkert vil kunne se af følgende eksempel:

Lad os sige, at De har en løs gæld på ca. 10.000 kroner, som skal forrentes med f. eks. 8 %. Hvis De nu kan optage et kredit- eller hypotekforeningslån i Deres ejendom, og De f. eks. får et 60-årigt $4\frac{1}{2}$ %'s lån til kurs 78, så skal De – for at fremskaffe de ønskede 10.000 kr. – låne 13.400 kr. Dette giver nemlig til den nævnte kurs et netto-provenu af obligationerne på ca. 10.000 kr.

Hvad kommer De nu til at betale i rente af disse 10.000 kr.?

Foruden de $4\frac{1}{2}$ % af kr. 13.400 skal De medregne kurstabet på kr. 3.400, og det vil – udregnet så nøjagtigt som muligt – sige, at De i virkeligheden kommer til at betale ca. $6\frac{1}{2}$ % i årlig rente af de 10.000 kr., hvilket jo dog er en besparelse på $1\frac{1}{2}$ % i sammenligning med de 8 % for den løse gæld.

Man må altså ikke betragte kurstabet som et tab, men kun som et tillæg til renten. Hvis De gør Dem det klart, vil De sikkert indrømme, at det kan betale sig for Dem at foretage en sådan transaktion, hvilket endda giver den store fordel, at De får mere oversigt over Deres gæld, når den er fastlagt i en prioritet i ejendommen. Ulempen, forbundet med at have gælden spredt på en hel mængde kreditorer, der skal have betaling på mange forskellige tidspunkter af året, er borte. Når De nøjagtigt ved, hvad De skal betale hver termin, vil det blive meget lettere for Dem at disponere.

Vi synes altså – og vi håber også, at De nu ved nærmere eftertanke vil give os ret – at De, så vidt det af prioritetsmæssige grunde er muligt, bør konvertere Deres løse gæld én gang for alle til en fast prioritet i Deres ejendom. Én gang for alle – ja, for det forudsætter naturligvis, at der ikke straks stiftes ny løs gæld.

tal med

ANDELSBANKEN

LANDET RUNDT

Silkeborg
Skanderborg
Horsens
Den gamle By

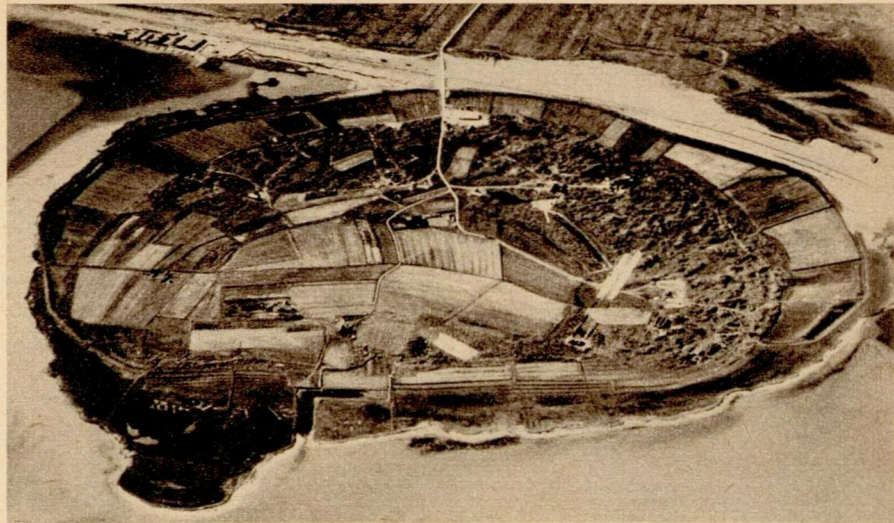
IDYLLISK, MEN . . . Vist er de idylliske, de gamle gaslygter, men ikke særlig hensigtsmæssige i vore dages trafik. I København findes der stadig mellem 4000 og 5000 af dem, men deres dage er nu ved at være talte. Belysningsvæsenet har fået bevilling til at udskifte dem med el-lamper, og så hurtigt det er muligt, forsvinder dermed gaslamper og lygtetændere af gadebilledet.

PRÆMIERET POSE-KJOLE. - Frøken Britta Møller, Skjoldsgade 18, Esbjerg, har skabt en ny kjolemode: posekjolen. Den er skabt af lutter Cirkelkaffe-posers og blev lanceret ved et karneval på Østre Skole i Esbjerg, hvor ideen indbragte den unge dame en førstepræmie.

TRE GODE VENNER. - Gerda Limbricht, Farvervrå ved Christiansfeld, har to tamme rådyr som legekammerater. Hun fodrer dem hver dag, og til gengæld følger de hende på vej til skole.

HER ER SALTET. - Udnyttelsen af saltforekomsterne i Danmarks undergrund er i fuld sving, idet fabrikken „Cheminova“ borer på fuld kraft på halvøen Rønland ved Thyborøn, der ovenfor ses i luftbillede. Der arbejdes også på at få udnyttet forekomsterne ved Suldrup i Himmerland, hvorfra Samvirke tidligere har bragt en reportage.

HALVERET. - Den danske ubådsflåde er med eet slag blevet halveret, idet vi har afleveret „Sælen“, der var lånt af England. Tilbage er nu kun een sejlsklar ubåd.

TRIST SKÆBNE. - En ung grønlanderpige er blevet indlagt på døveskolen i Fredericia. Hun er meget døv og lider af en uhelbredelig øjensygdom, der på få måneder vil gøre hende totalt blind.

Den næsten 80-årige Peter Møller, Kolding, var som ung en lovende kapelmester. Hans forlovede døde imidlertid få dage før brylluppet, det slog ham helt ud, og han begyndte at vagabondere. Fornylig kom det frem, at hans eneste ønske var påny at eje en violin, det læste en dame i Roskilde, og hun sendte ham denne, som Møller her er fotograferet med.

***Forsiden:** De kender ham godt, den travle, anonyme jernbanemand, der altid er parat til at vejlede eller til at give en håndsrækning. Han kender toggangen som den lille tabel, er et omvandrende turist- og oplysningskontor, og når den unge mor kommer halsende i sidste øjeblik med barnevognen, er han manden, der redder mor og barn halskindet op i toget, inden fløjten lyder. Midt i al mekanikken viser han, at en smule behjertet håndkraft nu engang ikke er at foragte.*

Norden + Frihandelsområdet = DEN RIGTIGE LØSNING

N

ORDEN rykker tættere sammen under indtrykket af de for hele Europa skæbnebestemmende afgørelser, som skal træffes senest ved slutningen af dette år. Det fremgik af en udtalelse ved den svenske handelsminister *Langes* hjemkomst fornylig fra Pariser-konferencen om frihandelsområdet, i hvilken han betonede nødvendigheden af nordisk samling, både for det nordiske fællesskabs egen skyld, men også for at skaffe Norden indflydelse og vægt som forhandlingspartner i det store spil. På samme konference var den norske delegation meget mere positiv end nogensinde før overfor fællesnordiske interesser, ikke mindst når det gjaldt et forsvaret for Danmarks problematiske stilling.

ER DER håb om en løsning som kan bidrage til, at Danmark såvel som det øvrige Norden kan se fremtiden nogenlunde fortrøstningsfuldt i møde? Dette var emnet for et meget betydningsfuldt indlæg af *Ebbe Groes* ved Det kooperative Fællesforbunds informationsmøde i slutningen af januar, et møde af tidsmænd fra hele landet.

Ebbe Groes' konklusion var, at vi måtte strække os til det yderste for at medvirke til frihandelsområdets oprettelse, og at Danmark under alle omstændigheder er tvunget til at tilslutte sig frihandelsområdet, uanset om en landbrugsordning indenfor dets rammer vil vise sig mindre tilfredsstillende fra vort synspunkt. Af følgende tre grunde:

- Fordi en tilslutning til de seks landes fællesmarked (Rom-unionen) ikke byder på de fordele og den sikkerhed, man i almindelighed regner med.
- Fordi det gælder om at undgå en 2-delning i europæisk økonomi med fare for, at to blokke skal komme til at stå hårdt overfor hinanden.
- Endelig — ikke mindst —

fordi det tillader oprettelsen af et nordisk fællesmarked, inkorporeret i frihandelsområdet. Der ligger afgørende værdier i dette sidste, helt uden hensyn til følelser. Det nordiske fællesmarked i sig selv har krav på at blive betragtet som en faktor af lige så stor betydning som Romunion og frihandelsområdet.

I DET store og hele fik *Ebbe Groes* tilslutning til både præmisser og konklusion af så kompetente deltagere i diskussionen som fhv. nationalbankdirektør *Bramsnæs* (den nordiske samlings første talsmand i Danmark) og Arbejderbevægelsens Erhvervsråds formand, direktør *Frederik Dalgaard*. Hertil føjede forbundsformand *Hans Rasmussen* den udtalelse, at selv om han måtte understrege betydningen af en vis afviklingsfrist for beskyttende restriktioner i en overgangsperiode, så kendte han tilstrækkelig til den danske arbejders dygtighed og effektivitet, også i et åbent marked, at han ikke var bange for konkurrencen, men gerne så hen til en bedre arbejdsdeling i industrien, sat i gang ved handelsgrænsernes ophævelse.

Både *Frederik Dalgaard* og *Hans Rasmussen* var stærkt inde på, at landbruget indtager en så central stilling i hele dette problemkompleks, at der til det yderste må tages hensyn til varetagelsen af dets interesser.

INDEN *Ebbe Groes* nåede frem til sin konklusion, gav han i korte træk en oversigt over både landbrugets og industriens problemer i forbindelse med fællesmarkedsplanerne — ud fra, som han selv sagde: *udelukkende nogle økonomiske kendsgerningers kolde problematik*, d. v. s. han så helt bort fra kulturarv, traditioner og nationale følelser, samt politiske konsekvenser af tilslutning til den ene eller anden form for fællesmarked.

Men en ting slog han fast: At

den dag må komme, da det store brede folk må engageres i den debat, som står på — ellers kan det blive en pinlig opvågnen til erkendelse af, at vi har afgørelsen over hovedet på os uden at have tilstrækkelig tid til at forberede os på den kurs, som skal styres. Hidtil har interessen nærmest samlet sig om, hvilke af fællesplanerne, der særlig var i vinden, men i det løb, som nu er i gang, er ingen af os tilskuere. Tværtimod er vi — på godt og ondt — tvungne deltagere, hver og en.

Vi må gøre os klart, at det hjælper ikke at slå kors for sig. Når opbrudet kommer, hjælper det heller ikke at se sig tilbage mod det, der var. Hvad det gælder, er at finde den rette vej og være sikker på, at det er den rette.

I SIN gennemgang af landbrugets stilling til de forskellige europæiske samarbejdsplaner advarede *Ebbe Groes* mod at vurdere chancerne for en indlemelse blandt „de seks“ som særlig fordelagtig.

Det er rigtigt, at det britiske markeds andel i vor landbrugs-eksport siden 1934 er faldet fra 77 pct. til 46, mens „de seks“ nu samlet aftager 35 pct. mod 19 i 1934. Markedsforskydningerne synes således at tale til gunst for „de seks“.

Men man glemmer, at der ikke blot er tale om to markeder, men tre, idet de oversøiske lande (før krigen uden betydning som aftager) nu køber 11 pct., og der stilles berettigede forhåbninger til en fortsat gunstig udvikling frem i tiden.

I TILFÆLDE af tilslutning til de seks kan vi ikke blot risikere repressalier fra England i form af forskelsbehandling, men også fra de oversøiske lande, som til en vis grad står i samme situation som England. Kan det ikke bringe tvivl i sindet?

Der peges på, at både befolkning og forbrug i Rom-unionens lande er i stærk stigning, samtidig med at landbrugserhvervet er dårligt udviklet, hvilket udlægges som lovende, men som på længere sigt kan vise sig at

HVERKEN VANDTÆ

De fleste sammenslutninger af private erhvervsdrivende ville formodentlig gå i stilte med en avance-opstilling, der afslørede fordelingsomkostninger for en v. 65-70 pct. højere end i et andelsforetagende. Men sådan er Uhrmagerlauget i København ikke. Tværtimod publicerer laugets medlemsblad „Dansk Tidsskrift for Urmagere“ en beregning af denne art under så høje triumfskrig, at man uvilkårligt må spørge: Hvor meget værre havde urmagerne egentlig ventet, at forskellen ville vise sig at være?

Bladets artikel er svar på en omtale af avanceforholdene indenfor urmagerbranchen som bragtes i *Samvirke* for 15. april 1957. Her nævntes som eksempel på private mageres avanceberegninger prissammensætningen for et herrearmbåndsur (refere fra en af monopoltilsynets beretninger): „Fra fabrikken i Schweiz kostede det n. told kr. 64,40 kr., mens den danske forbruger betalte 179 kr. — heraf fik grossist ca. 20 kr., omsætningsafgiften var ca. 13 kr., og urmageren indkasserede selv — 78,50 kr.“

Urmagerbladet forsøger ikke at rokke ved disse tal. I stedet har det opstillet avanceberegning for et herrearmbåndsur købt i Magasin Anva for 140 kr. Det efter denne opstilling kostet 65,56 kr. fra fabrikken (incl. told), er herhjemme beløbet med en omsætningsafgift på ca. 14 kr. og — fortsætter urmagerbladet — „... bruttoforeningen incasserer selv 60,44 kr. eller 90 pct. i bruttoavance.“

Urmagerlauget og de dagblade, som velvilligst har stillet sig til rådighed for grebet på brugsforeningsbevægelsen, regner ganske åbenlyst med, at læserne vil de 60,44 kr. er detailavance, men det er jo en spekulation, der hverken er vandt stødsikker eller antimagnetisk. Som det vil fremgå af opstillingen, dækker beløbet samtlige omkostninger (udover offentlige afgifter) under urets vej fra fabrik til bruger, herunder indbefattet omkostninger til eftersyn, garanti og service.

Holder man sig klart, hvad der tales om, skal vi dog ikke indvende noget imod, avancer og omkostninger i de forskellige handelsled sammensmeltes til en sum. Man må vel endda sige, at for en forbruger er det afgørende tal, når han s

være lige det modsatte. Der kan med vore dages muligheder ske en pludselig omvæltning af tekniken med en produktivitetsforøgelse, som bliver så meget mere mærkbar på baggrund af den svage indsats af i dag.

En af bevæggrundene til at tilslutte sig „de seks“ er også frykten for, at Holland skal løbe med det vesttyske marked. Ja, den mulighed er nærliggende, men Holland skal meget mærkbart øge sin produktion, hvis dette land samtidig skal kunne præstere at holde fast på sine gamle markeder. Er dette ikke tilfældet, bliver der jo kun tale om en flytning af markedet til fordel for os. Hvad vi taber et sted, kan vi vinde igen et andet.

Om frihandelsområdet sagde Ebbe Groes, at det i hvert fald ikke kan etableres på basis af, at der skal være frit slag for britiske eksportvarer og fuldstændig udelukkelse af europæiske landbrugsvarer. På dette punkt er der fuldstændig enighed mellem såvel „de seks“ som de nordiske lande. Derfor er de engelske forslag til en landbrugsordning for frihandelsområdet hidtil blevet afvist som ufyldestgørende, men ikke på den måde, at broerne er brudt af. Man venter stadig på et mere tilfredsstillende udspil fra Englands side.

Det er dog nødvendigt at forstå Englands situation. England nyder en fortrinsstilling for sine eksportvarer blandt de lande, som tilhører det britiske imperiesamfund, mod til gengæld at give disse oversøiske lande præferencer for deres landbrugs-

eksport. Denne markedstilstand kan England ikke ødelægge ved at give frit slag for import af europæiske landbrugsvarer. Men man kan fra vor side forlange som minimum en vis balance mellem fordele og indrømmelser i vort forhold til England. Derfor samler man sig fra nordisk side omkring en kompromisordning, som Ebbe Groes formodede i særlig grad ville tage sigte på:

1) Den nugældende engelske landbrugsbeskyttelse må ikke øges. 2) Gradvis svækkelse over en længere periode af de eksisterende beskyttelsesforanstaltninger. 3) Oprettelse af en international appellinstans til kontrol med disse reglers overholdelse.

For industrien som helhed var Ebbe Groes ikke i tvivl om, at enhver fællesmarkedsordning ville medføre den arbejdsdeling i større format og sundere struktur, som vil kunne give øget velstand til folkene.

Men det kunne ikke benægtes, at der var store og farlige øjeblikkelige vanskeligheder at overvinde, navnlig for hjemmeindustrien. Ganske vist er vi, hvad lav told angår, i fineste klasse. På dette punkt kan vi ikke overrumples. Men medaljens bagside er, at en overvejende del af hjemmemarkedets industrielle produkter under en eller anden form nyder godt af kvantitative begrænsningsforanstaltninger overfor importen.

Betydelige overgangsvanskeligheder må ventes for hjemmemarkedets industri. Det afgørende er imidlertid, i hvor høj grad vor hidtidige eksport samtidig kan udvides. Og disse mu-

ligheder må være store under frihandel, når man hidtil har kunnet se talrige danske industriprodukter overvinde selv høje toldmure.

OPSUMMERENDE alle de indvendinger, der er rejst, sagde Ebbe Groes, at adskillige – slagne af frygt – ville gå ind for, at vi hverken skulle tilslutte os „de seks“ eller frihandelsområdet. Den stilling er uholdbar – hvad enten det gælder Norden eller et helt isoleret Danmark.

Med en samarbejdende verden uden om os vil de økonomiske følger blive:

1) Stagnation. 2) Ødelæggelse af eksportindustrien. 3) Valutasammenbrud. I den internationale økonomiske politik ville en sådan stilling desuden snart vise sig at være en fuldstændig ørkenvandring.

Det vil også være forkert at vente og se tiden an, for i mellemtiden kan andre opnå et forspring i tilpasningsprocessen, som måske ikke kan indhentes. Vi skal med fra starten, og vi må gøre os størst mulige anstrengelser for forinden at skaffe os af med alle udviklingshæmmende indgreb, det være sig af lovgivningsmæssig eller privat-monopolitisk art, at gennemføre bedre teknisk uddannelse og forskningsvilkår, samt hjælpe investeringsvirksomheden op af den nuværende bølgedal.

I DEN sidste del af sit foredrag beklagede Ebbe Groes, at der havde vist sig tendenser til at tale om det nordiske fællesmarked i ringeagtende og nedsættende vurderinger – som noget alt for ringe i forhold til de store planer om fællesmarked og frihandelsområde. Det er en helt gal argumentation. Først må man gøre sig fordele og ulemper ved Rom-unionen klart, og taler disse overvejelser mod tilslutning, kommer spørgsmålet, om vi foruden at gå ind i frihandelsområdet også skal skabe en nordisk toldunion – Finland inclusive.

Det første overflødiggør ikke det sidste. Tværtimod. Med støtte i den nordiske toldunion kommer vi langt hurtigere i gang end enkeltvis. Frihandelsområdet kan næppe realiseres til sit fulde omfang hurtigere end Rom-unionen, d.v.s. over 12-15 år, hvorimod det nordiske fællesmarked for det altovervejende vareområde forudsættes at kunne gennemføres straks ved planens ikrafttræden. Fordelene herved er åbenlyse, en fornuftig strukturrationalisering kommer tidligere, tilpasningsprocessen

gør sin virkning, og den nordiske industris konkurrencedygtighed styrkes overfor de øvrige landes. Dertil kommer, at de nordiske lande samlet vil opnå større vægt som forhandlingspartner overfor alle andre lande.

Hvorfor er det kooperative samarbejde (gennem Nordisk Andels Forbund) lykkedes i Norden og ingen andre steder? På grund af alt det, der knytter os sammen: Sprog, venskab, nært naboskab. Derfor er nordisk samling et naturligt fællesskab, bæredygtig til noget langt mere end blot at blive nævnt som en andenrangs mulighed, værdigt til et lille nedladende klap. Tal mod det eller tal for det – men tal i hvert fald om det, var Ebbe Groes' kommentar hertil.

I sine afsluttende bemærkninger gjorde Ebbe Groes opmærksom på, at netop hvis frihandelsområdet strander, vil indmeldelse i Rom-unionen være særlig farlig på grund af den skarpe økonomiske blokering, som vil opstå i Europa. Og som anført i indledningen kom han til den konklusion, at Danmark under alle omstændigheder er tvunget til at tilslutte sig frihandelsområdet, selv om det ikke omfatter en betryggende landbrugsordning. Der er i virkeligheden intet valg, vi må med – men i nærmest muligt samarbejde og kontakt med det øvrige Norden.

Foruden de tidligere nævnte deltog også folketingsmand Per Hækkerup og forstander Ivar Nørgård, Esbjerg Arbejderhøjskole, i den efterfølgende diskussion. Nationalbankdirektør Bramsnæs gav Ebbe Groes ret i, at om vi ønsker det eller ej, måtte vi med i den store dans og finde vor plads – blot beklageligt, at vi ikke er kommet videre med det nordiske samarbejde, ved hvis hjælp vi kunne have nået en langt stærkere udgangsposition i det større europæiske spil. Det siger sig selv, at det er meget lettere at strukturrationalisere med Norge og Sverige som partnere end med Frankrig og Italien. Altså: Nordisk samarbejde så hurtigt som muligt, derefter frihandelsområdet.

Det nordiske er en selvfølge, sagde Frederik Dalgaard, men lad det ikke blive så meget selvfølge, at vi glemmer at tale om det. De nordiske lande bør finde deres vej ind i frihandelsområdet i fælles opmærksomhed.

Indtrykket af mødet var, at vi nu er gået ind i den afgørende runde forud for de store afgørelser, som skal blive bestemmende for Danmarks skæbne langt ud i fremtiden.

ELLER STØDSIKKERT

Sammenligne to forskellige omsætningssystemer, netop dette: Hvor meget koster det at få varen bragt fra producent til forbruger?

Ved de ure, der her er tale om, er forholdet altså det (når man ser bort fra omsætningsafgiften), at uret, som købt i Anva, var fordyret med 60 kr. gennem alle handelsled, medens et ur i samme prisklasse iflg. de af monopoltilsynet indhentede plysninger fordyredes med 101 kr. ved at passere fra producent til forbruger ad den private handelskanal. I sidste tilfælde er handelsprocessen således omtrent 70 pct. mere bekostelig, end den var for Anva-uret. Her er Anvas dividende endda ikke talt i betragtning.

Urmagerlaugets eksperter har jo nok valgt det ur i Anvas udvalg, som de kunne få sig bedst ved at anvende i beregningen. At man alligevel ikke har kunnet komme til et mere konkurrencedygtigt resultat, end at forbrugeren sparer ca. 40 kr. på selv forholdsvis billigt ur, hvis han går hen i Anva, kan ikke overraske os. Vi undrer os mere over, at Urmagerlauget finder resultatet egnet til publicering, og kan efter dette ikke skjule en vis forventning ved tanken om, hvad laugets næste „reklamemæssige“ fremstød bliver. Måske en påstand om, at Tempus-ure går 70 pct. hurtigere end Anvas?

— Til oplysning for en del dagblade, som har benyttet anledningen til at sammenligne en hel række misforståelser, gør vi opmærksom på, at FDB hverken optræder som importør, grossist eller detaillist for dette urs vedkommende. Uret er købt af Anva af andre kanaler.

En ting må heller ikke glemmes: Hvad urmagerne er sløet ned på, er et enkelt eksempel fra Anva, mens det for urmagerens vedkommende drejede sig om generelle forhold, påtalt af monopoltilsynet. I Samvirkens artikel blev projektorlyset talt til misforhold, monopoltilsynets undersøgelser åbenbarede, stillet i direkte kontrast til FDBs kalkulationer på sin egen urimport.

UNGDOMMEN

„LÆDERJAKKERNE“ og deres bagsædepassagerer er et internationalt problem. Billedserien her er taget i Sverige, men kunne være blevet til i næsten et hvilket som helst vesteuropæisk land. Overalt skriver og taler ansvarsfulde medborgere om tidens forvorne ungdom medens alt for store indtægter, dens sælsomme påklædning, dens motorgalskab og dens absolute utilbøjelighed til at opføre sig som skribenterne og talerne gjorde, da *de* var unge.

De bekymrede er ubestrideligt i pagt med historiens lære, eftersom ungdommen, eller dog en del af den, altid synes at have opført sig, så man med føje måtte regne med, at nationens undergangstime var inde, når næste generation kom til roret. Skal man tro Johs. V. Jensens digteriske billeder fra Cimbrer-tidens Danmark, fremstod den jyske ungdom for ca. 1500 år siden som en samling „rødder“, blandt hvis kæreste fritidsforhold det var at begå selvmord for at vise, at de turde. At finde nogen generation siden da, hvis ungdom ikke har været afsporet, turde være håbløst.

Nogen opmuntring kan man undertiden finde i kendsgerningerne. Selv om megen ungdommelig knallertkørsel i vore dage ser ud som en motoriseret, men ellers temmelig direkte fortsættelse af Cimbrer-ungdommens selv-

Hvis man ikke vidste, at de tre billeder til venstre på siden var taget i en svensk provinsby i nærheden af polarcirklen, kunne det være svært at gætte nationaliteten. Egentlig er det jo kun i det nederste af billederne, der er en smule geografisk særpræg, og det skyldes mest de døde klippeblokke. Hvad den levende ungdom angår, synes både naturen, manufakturhandleren og frisøren at have stræbt mod et resultat, der til forveksling ligner, hvad de samme gode kræfter har fået ud af et lignende råmateriale i Danmark og en halv snes andre lande. De to piger i uldtroje og cowboybukser til at tage på med skohorn ville sikkert gøre lige så dybt indtryk på en dansk Harry Motor som på de svenske „skinnknuffar“.

Også i Sverige har den helt unge arbejdskraft i nogle år været betalt forholdsvis godt. Alligevel viser ungdommen sig undertiden overraskende sparsommelig. I Folkets Park i Västerås bruger man f. eks. i sæsonen ca. 200 sv. kr. pr. uge på reparation af de huller, unge besøgende har klippet i hegnet for at spare entreen. I betragtning af, at svenske skolepiger ofte kan tjene et hundrede (svenske) kroner om ugen som ferieassistance, er de unge damers alkoholfrie læskedrikke på billedet herunder jo heller ikke udtryk for vild overdådighed. Det koster adskilligt mere at holde musik-automaten i gang.

UNGDOMMEN HAR EN DOBBELT KAMP AT BESTÅ, STRIDEN MI

heldigvis

ER IKKE SÅ GAL ALLIGEVEL

mordsbestræbelser, viser de tørre tal dog, at de 70.000 biler i den danske hovedstad forårsager 6-7 gange så mange færdselsuheld som de 50.000 knallerter, skønt procenten af teen-agers jo iflg. sagens natur er større blandt knalleristerne.

Mere grundige undersøgelser af fænomener som rok og rul-optøjerne i København sidste år plejer også at vise, at det hele så værre ud – navnlig i aviserne – end det egentlig var. Flertallet af de 61 unge, politiet anholdt ved den nævnte lejlighed, var i virkeligheden – siger kriminologerne nu – ganske almindelige unge mennesker, der ellers næppe nogen sinde ville være kommet i konflikt med myndighederne, og som mere blev drevet ind i affæren af nysgerrighed end af anarkistisk lyst til at omstyrte samfundsmæssige grundpiller som Tivolis tælleapparater og trafikreguleringen på Strøget.

Dette vil næppe overbevise ungdommens kritikere – og den *har* naturligvis sine fejl. Men heldigvis er tilværelsen jo da så retfærdigt indrettet, at læderjakke-generationen nok skal få sin straf. Om ikke før, så i 1983, når den skal til at forklare ungdommen, hvor forkasteligt den opfører sig.

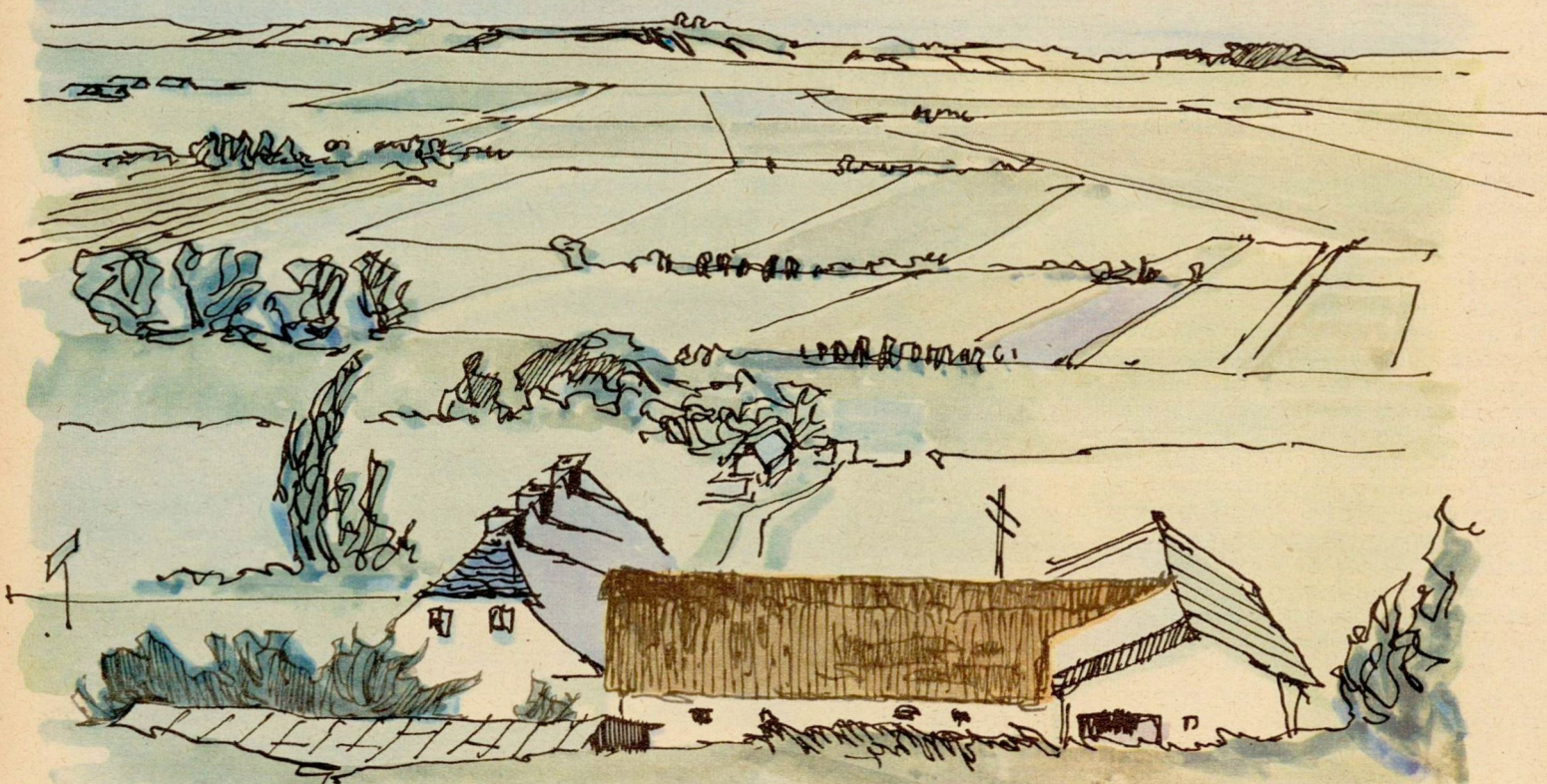
Trods fletningen ville den unge dame forneden til højre vist ikke rigtig kunne føle sig tilpas i en svensk folkedragt. Men hver tidsalder har jo sin form for poesi, og følelserne behøver skam ikke at være mindre inderlige, fordi de også omfatter en knallert.

Men den har ungdommens evige fejl: at den ikke vil opføre sig som „vi gjorde, da vi var unge“.

IG SELV OG STRIDEN MOD DE GAMLE. DEN SIDSTE ER DEN HÅRDESTE. JOHS. V. JENSEN

Den **lille** Vildmose

Det store udsyn fra Muldbjergene over den lille Vildmose.

VILDMOSEN BRÆNDER! Jeg kan fra min barndom huske råbet i en lille by i Himmerland, og om aftenen så man ildskæret et par mil mod øst. Det virkede forunderligt dragende, og vi drenge sprang på cyklerne. Åd sandede veje nåede vi ud, hvor det brændte. Og ild var der sandelig. Der gik som et hav af flammer gennem den sommertørre lyng. Krat og små fyrretræer blussede som fakler, ræve og harer flygtede for ilden, en hugorm skød som et piskesmæld forbi ens støvlesnude.

Fra sognene ved randen af mosen var folk strømmet til med spader og hakker. Det eneste, der kan standse en hedebrand, er at grave brandbælter, som flammerne ikke kan springe over, og det gjaldt om at hindre ilden

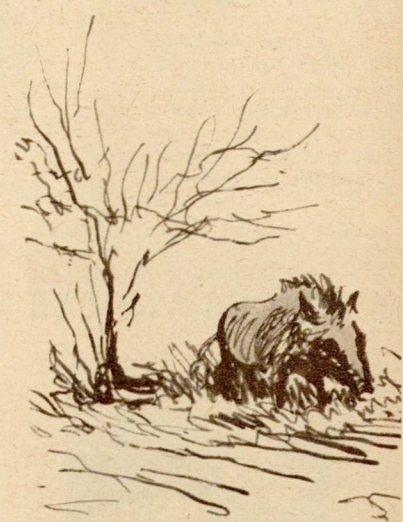
i at nå Tofte skov i den sydlige del af mosen. Der blev arbejdet, så sveden drev i stride strømme, og ilden blev standset. Næste dag lå mange kvadratmeter af Vildmosen sort og afsvedet. Og resten af sommeren så man en hvid røgøjle ude i retning af Kattegat. Det var mosebranden. Tørvelaget i Vildmosen er op til fire-fem meter, og er der først gået ild i mosen, kan den ulme dybt i jorden i ugevis.

Den lille Vildmose omfatter et areal på 55 kvadratkilometer. Det er gammel havbund, som har hævet sig, og i århundreder lå den øde hen. Men i det attende århundrede tog en greve på Lindencborg, der havde fået mosen foræret af kongen, fat på at kultivere den. Han udtørrede fire søer, og hans efterfølgere

byggede en herregård, Vildmosegård, derude. Den afvandede søbund gav god græsning for køer og stude. I begyndelsen af dette århundrede fik greven på Lindencborg den tanke, at der kunne fabrikeres sprit af tørvne. Han anlagde en lille spritfabrik ude i mosen, men det gik ikke videre godt, og fabrikationen blev hurtigt opgivet. Der fortælles, at greven undertiden viste sine gæster en flaske vildmose-sprit med de ord:

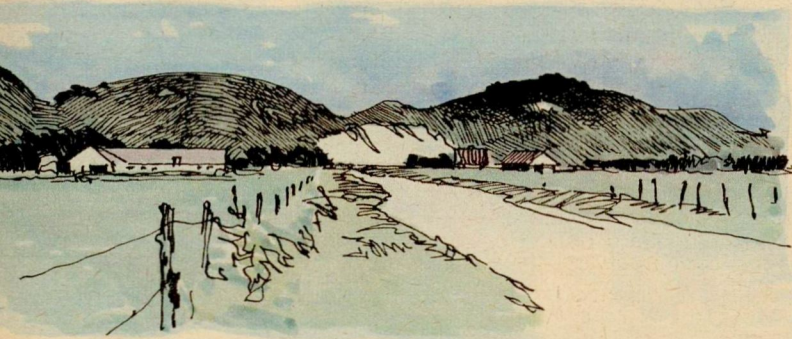
– Kære venner, her ser I den dyreste brændevin i verden. Den flaske sprit har kostet mig 50.000 kroner!

NU GÅR der en fin bilvej gennem mosen, forbi Vildmosegården og ud til den lille by Dokkedal. I gamle dage var Dokkedal et betydeligt fiskerleje, for silden stod i stimer ved kysten af Kattegat. I det 16. århundrede havde kongen her en „salterbod“, hvor den kongelige „salter“ opkøbte sild og saltede dem ned i tønder til hoffets og orlogsskibenes forbrug. Så underligt det kan lyde i dag, var Dokkedal i de tider en konkurrent til Ålborg ligesom Nibe, men sildestimerne forsvandt, og

det var forbi med byens rigdom.

Fra bakkerne ved Smidie ser man ud over den store moseflade. Ikke langt herfra ligger den gamle herregård Kongstedlund, så at sige på randen af Vildmosen. I bakkernes skrænter ser man spor af grubegange. Her har tidligere været kalkbrud, og endnu i mine drenge-dage blev der fortalt om folk, der havde vovet sig ind i grubegangene og aldrig var kommet

Muldbjergene set fra Vildmosen.

ud igen. Det var sagnagtig digtning, for så store, at man kunne forville sig i dem, har disse kalkgruber næppe nogensinde været.

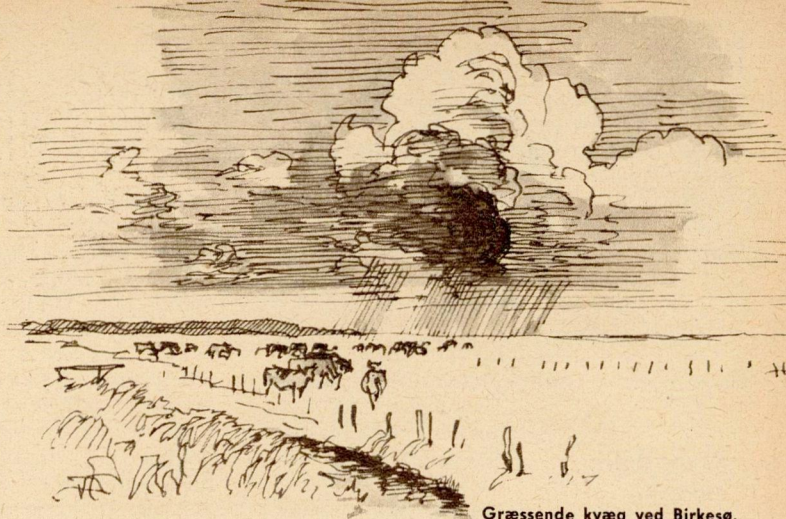
Der er næsten to mil over mosen til Dokkedal, og det er en drøj tur, men det er en smuk tur. Vildmosen har sin egen frodige vegetation, og græsset er smaragdgrønt, hvor søerne engang har været. Et langt stykke ud i mosen fører tipvognsspor. Tipvognene bruges til at transportere tørv ind til Ålborg-Hadsund banen. For tørv er der i vældige mængder. De er rejst i hushøje stakke, og på afstand ser der ud, som om der er bygget en mærkelig, mørk troldeby midt i mosen. Det er tørveproduktion i den store stil, og tørvene fra Vildmosen har betydet deres for brændsels-situationen under to verdenskrige.

Ikke et menneske møder man på vejen. Skønt jeg passerer lige forbi Vildmosegården er der

omkring Dokkedal. Og nybyggerne herude klarer sig godt, siger folk, der ved besked.

VED DOKKEDAL ligger ud mod Kattegat en række høje bakker, Muldbjergene hedder de. Hvorfor de har fået dette navn, er ikke godt at vide, for muld er de i hvert fald ikke gjort af. Der er en lille turispavillon, som man aser sig op til ad en sandet vej gennem et krat af knottede egepurl. Den lille skov er fredet, og med rette, for det er vel den sidste rest af kystens oldtids-skove.

Her er en udsigt uden lige. Mod vest ser man ud over mosen vældige flade, mod øst har man Kattegat. Vandet er lavt meget langt ud, og tangen og sandet giver havet et vidunderligt farvespil. Mod nord har man indløbet til Limfjorden, mod syd indløbet til Mariager fjord. Man ser Als kirke højt på sin bakke. Den var for skipperne i gamle dage et

Græssende kvæg ved Birkese.

flokke af rådyr og kronvildt. Desuden er der vildsvin, så heget har sin mening. En vred vildorne er ikke rar at træffe, og det er sikrest at betragte vildsvineflokkene gennem vildthegnet.

Under besættelsen nød vildsvinene i Tofte skov nu stor popularitet på egnen. Det var, da de gik til modstand mod tyskerne. Der lå en lille afdeling af værnemagten i Hurup, og

endnu så øde som vestkystens klitter.

HER VED den smukke kyst har man ordnet bebyggelsen så godt, at det kan tjene som forbillede for andre egne af landet. Man har samlet al sommerhusbebyggelse i en stor ferieby ved Nørre og Østre Hurup. Her kommer hele sommeren igennem busser rullende fra Ålborg med nye feriegæster.

Resten af kyststrækningen er fri for sommerhusbebyggelse, og radio og gramfonmusik blander sig ikke i lærkens kvinden og rylens søde fløjten. Vi skal ikke gøre vort land til et museum, og det er ikke alt, der kan fredes, men vi bør være varssomme med den særprægede natur, vort land ejer, og det ville ikke klæde Vildmosen at få en rand af kolonihavehuse.

Her i nærheden af Als havde Viborg-bisperne i det 15. århundrede deres saltkøgeri. Det kostede meget brændsel at koge salt af havvandet, og det er nok sandsynligt, og at store dele af skovene i randen af Vildmosen og ikke mindst her i hjørnet ved Mariager fjord er endt under bispens saltgryde. I hvert fald blev Als hærget af sandflugt, og en hel landsby i sognet, Krage-lund, blev for 3-400 år siden ødelagt af sand.

Oppe fra kirkens tårn har man en milevid udsigt ind over Himmerland. Langt borte skimter man skovene ved Rold, der ligger Vive hede med sine kæmpehøje og sine oldtidsager gemt under lyngen. Mariager fjord skinner som en sølvstribe mellem sine brede enge og sine bakker. Her inde i fjorden, på brinker, der viser, hvor højt vandet i stenalderen har gået, ligger række efter række af køkkenmøddinger. Dengang var Vildmosen endnu ikke dukket op af havet...

Tørvestakkene rejser sig som husrækker i Vildmosen.

sømærke, de ikke gik fejl af.

Vejen går mod syd til Nr. Hurup og Als lige i randen af mosen. I de magre strandenge og klitter ved havet ligger hist og her et hus eller en fiskerhytte, navnene på de små gårde er tit mærkelige som Knarmov og Langerim. Lige syd for Vildmosen er et sted, der hedder Sjødenglad. Hvordan det nu end er kommet til at hedde sådan, så gav det i sin tid navnet til en familie, og gamle Maren Sjødenglad var et af de gladeste mennesker, jeg nogensinde har mødt.

Så er vi ved Tofte skov, der er 600 hektarer stor og hører under Lindenborg gods. Det er en dejlig, lille skov af birk og fyrretræer. Den er indhegnet med et 20 kilometer langt hegn og regnes for en af de største, private dyrehaver i Nordeuropa. Der er

kommandanten havde ladet indrette en udkigspost oppe mellem fyrretræernes grene. Herfra var god udsigt over havet. Men en skønne dag angreb en rasende orne vagtmandskabet, der kom marcherende for at besætte posten. Tyskerne blev så forfærdede, at de glemte at skyde. De tog simpelthen benene på nakken og løb for livet. Efter sigende blev posten ikke mere besat.

Her lufter det lidt fra Kattegat. Vidunderligt blandes den krydrede duft af pors fra heden og fyr fra skoven med lugten af tang fra stranden. Bølgerne klukker mod den lave kyst.

Men i et vinterknog er Vildmosen ikke til at spøge med. Her er ikke læ at finde, og Gud hjælpe den, der går vildt derude i snestorm. Trods kultivering og udstykning er dele af mosen

Vildsvin i en lysning ved Tofteskov.

ikke et menneske at se. Så kommer man til et område, der for ikke længe siden er taget under kultur. De kraftige motorfræsere gjorde det muligt at skære ned gennem tørvene, her blev grøftet og drænet, og endnu skærer de dybe afvandingsgrøfter sig gennem mosen. Det viste sig, at mosejorden mange steder var udmærket landbrugsjord, og nu ligger der en hel række nybyggede husmandssteder i egne

FLYVEREJSSENS begyndelse er en hel kæde af afvekslende oplevelser. I fugleperspektiv tegner Sveriges sydspids sig som et vældigt brohovede ud i østersø vandet. Fra den svenske skærgårdskyst er dernæst kun et kort spring ud over vandet til Østersøens Langeland, den svenske ø Öland, set fra oven som en lanse i fuld længde fra nord til syd. Så igen Østersøen, indtil ruten skræjer den sydligste snip af Gotland. Herfra strækker man hals efter den første sovjetiske kyststrimmel. Derefter bugten ved Riga.

Og så er man endelig inde over det russiske fastland: Mil efter mil det samme ensformige landskab, hvidt og sort vekslen- de i store regelmæssige flader. Det sorte er de vældige skovområder, det hvide de åbne landskaber mellem

skovene, dækket af sne. — Snedækket gør dem til at begynde med konturløse, uden liv, men så opdager man de islagte søers bredninger og de bugtede flodløbs s-tegn i sneen — og nu får man også øje på noget typisk russisk. Det ser ud som spinkle firkanter, lagt ud

Kollektiv- driften

De skæve rønner får åbenbart lov til at stå, til de falder sammen. Til gengæld er disse beboelser virkelig bøndernes egne, og de har fri rådighed over den smule jord, der hører til. Al anden jord er statens, dog sjældent drevet af staten. De såkaldte kolkhosier (kollektiver) er opstået på den måde, at 3-4 måske flere landsbyer med deres tidligere jordtilliggende er slået sammen, og landsbyernes beboere udgør derefter kolkhosens arbejdskraft. De dirigeres fra kolkhosens administrationsbygning og andre knudepunkter i fællesdriften, først og fremmest den stærkt dominerende maskinstation. For deres arbejde lønnes de efter gradvis stigende takster, afstemt efter arbejdets betydning, men dernæst deltager de også i fordelingen af fællesudbyttet, efter at staten har taget, hvad den skal have. Staten er jo den egentlige jordejer og kræver sin part: Kollektivbrugene skal levere en vis del af deres produktion til staten til særlig lave priser.

På to punkter er der en anelig rest af liberalisme tilbage. Kolkhosernes frie ud-

Den spar- somme trafik

videre. Da russisk tid er to timer foran vor, er vi fløjet disse to timer imøde. Selv om uret viser 15 dansk tid, er det rigtige klokkeslet 17, og det mørkner mod aften, da vi nærmer os Moskva. Hovedvejsnettet samler sig tættere, men ikke særlig befærdet. Der er langt mellem bilernes ildøjne, så det er let at se, at trafikken langt fra har en intensitet som i Danmark, specielt ikke så nær en storby — hvad vi også senere fik bekræftelse på både i Moskva og i den nærmeste omegn. Trafikens tæthed betragtes som en god målestok for levestandarden — i dette tilfælde dog noget usikker, da de veludviklede flod- og kanalveje i Rusland er trafikfaktorer af overvældende betydning.

Lige før Moskva hænger en sortgrå dyne af en snesky lavt over landskabet, set fra lang afstand som et tungt og truende bjerg over de vidstrakte snemarker. En uforglemmelig stemning af tyngde og mystik. Det evige Rusland! Her under os gik både Napoleon og Hitler i stå. Ikke så underligt, når man tænker på disse vældige afstande af ensformig uforanderlighed.

Gennem en revne i dynen får vi lige før landingen et panorama af Moskva i lygte-skær — ikke som når man ser Stockholm og Københavns koncentrerede lyskaskader brænde hul i mørket, snarere som et vældigt,

**STREJFTOG
I MOSKVAS
HVER DAG**

NI MILLIONER

med tændstikker tæt ved siden af hinanden på begge sider af noget, som ligner et insekts kravlespor i klitsand. Kravlesporet er de sne-ryddede veje, og firkanterne de indhegnede bønder- ejendomme. Således ligger de tæt op ad hinanden på begge sider af en kortere eller længere vejstrækning: som to parallelle bebyggelser. Har man først opdaget en af disse landsbyer, ser man i hundredvis.

Med få kilometers afstand ligger de som trukket på snor langs landsbygaden. Tværgående udløbere skimtes hist og her, men aldrig landsbyer bygget ud i bredden som i Danmark.

Under en køretur i Moskvas omegn så jeg senere nogle enkelte af disse landsbyer: Hus ved hus langs vejen, bag hvert af dem den lille stump jord, de må eje. Alle huse af træ, i størrelse og stil næsten ens. De kan minde om gammeldags lader, men ofte er der tilbygninger på den ene eller begge sider, som får dem til at ligne krøblinge på krykker, når de er i forfald — og det er langt de fleste, uden tvivl bygget langt tilbage i det gamle Ruslands tid.

Ind imellem er der solide og velholdte undtagelser, huse som sikkert engang har været stuehuse for kulakkerne (storbønderne), bygget i samme stil som de andre, men rummeligere og med rigt udskåret træværk om døre og vinduer og tagudhæng, ægte og gedigen gammel-russisk byggekunst.

Det almindelige indtryk er, at der ingen forandringer sker med beboelserne på landet.

De frie markeder

bytte, det være sig korn eller grøntsager, kød eller fjerkræ kan bringes ind på byernes frie markeder og omsættes efter de almindelige handelsregler: d.v.s. tilbud og efterspørgsel bestemmer prisen. Men ikke alene kolkhoserne kan sælge deres frie udbytte, de enkelte bønder kan også optræde på det frie marked med de produkter, som frembringes på deres små jordtilliggende eller i deres stalde og svinehuse. Det er en fuldstændig legitim handel, som oven i købet animeres af staten, f. eks. blev fra nytår en skat på hjemmeslagtning helt ophævet for at lokke småbønderne til at opdrætte flere husdyr og på denne måde skaffe flere levnedsmidler frem til byerne. 20 pct. af fødevareomsætningen i de senere år hævdes at foregå frit.

I Moskva findes frie markeder i alle byens distrikter og en stor central markedshal med vældige forsyninger af alle slags grøntsager, fjerkræ og kød, tilsyneladende i udmærkede kvaliteter.

Et andet liberalistisk træk er, at kolkhosebønderne, efter vor tolks udsagn, har lov at sælge deres huse, og ingen blander sig i, hvad priser der opnås. En ret udstrakt frihandel foregår også med brugte ting, der findes ligefrem udsalg, som modtager sådanne ting i kommission og sætter dem til salg til den pris, der fastsættes af ejeren, minus en procentafgift. Byttecentraler eksisterer ligesom hos os . . .

Men nu har flyvemaskinen vist hængt længe nok i luften og ventet på at komme

Moskva i lygteskær

svagt lysende stjernetæppe, en mælkevej, bredt ud over en flade så stor som Bornholm. Størrelsen imponerer. Stor-Moskva omfatter 9 millioner mennesker — 2 gange Danmarks befolkning.

Kontrasterne mødes allerede i lufthavnen. Vi dumper ned i et skuespil af højeste aktualitet, flyvetrafikens sidste udspil: Fire Turbojets står opstillet på rad og række. Man måtte imponeres over disse luftens giganter på stribet, ikke et eneste andet land har endnu indsat en Turbo-jet i flyvetrafikken. Den yderste maskine lå badet i projektørlys med en sværm af mennesker omkring sig. Hilst af begejstringsråb gik honoratiores om bord, et vældigt opbud af fjernsynsfolk og fotografer. Disse giganter siges at være i to etager med plads til 220 passagerer.

Over det russiske fastland

Den russiske landevej

Fra denne parade af højeste tekniske fuldkommenhed, er det som at falde pladask til jorden, når man går sin entre i selve luft-havnsbygningen. Er det virkelig centrum for et helt verdensriges flyvetrafik ud til de fjerneste grænser? Ventehallen ligner en af de forsamlingshussale fra før århundredskiftet, som vi længe har skammet os ved, blot en lille smule større, men lige så skummel, lige så upraktisk, lige så humor- og charmeforladt. Bænk bag bæk som til foredrag sidder folk tæt ved siden af hinanden, ventende, hvorlænge? Timer, dage? Fjerne i blikket, som når man er holdt op med at tælle minutter og timer og blot fortrøster sig til, at ens tid kommer nok.

En skærsild

Told, valutakontrol, paseftersyn og rejseekspedition slæber sig af sted, trukket i langdrag af omstændelige udfyldninger af deklarationsskemaer angående fremmed valuta, smykker, værdipapirer, våben m. m. Lokalefordelingen er babylonisk og uden organisk sammenhæng, ikke som i Kastrup rationelt ordnet efter en præcis ekspeditions-gang. Man render ind og ud ad døre, fra skranke til skranke, fra kø til kø, alt varer ti gange længere end nødvendigt. Det samme gentog sig ved afgang, således at maskinen alene på grund af den bureaukratiske skærsild blev en lille time forsinket.

Overalt i Moskva vil man møde sådanne

På 3 1/2 time flyver man lige ind i hjertet af Rusland. S.A.S. er atter gået i spidsen og har demonstreret sit dristige og beslutsomme initiativ i luften ved at åbne en dør til Rusland med den direkte rute fra København til Moskva. Blandt andre presse-mænd deltog redaktør Eggert Nielsen i S.A.S.s første flyvning på denne rute og beskriver i denne og følgende artikler sine indtryk. De fem dages observationer kan dog kun blive til spredte strejftog ind i Moskvas dagliv.

rumindhold af lejligheder. Kilometerlangt tårner disse cementkolosser sig op side om side, en tydelig kraftanstrengelse for at komme bolignøden til livs i denne overfyldte by.

Mens vi er ved disse lejlighedskaserner nogle ganske få oplysninger om de stadig for-tvivlede bosættelsesforhold i Moskva. Der bygges 200 lejligheder om dagen og det går fremad, derom er ingen tvivl. Men for at

vandrer på denne måde tilbage til statskassen, men princippet er egentlig ikke værst.

De vældige kaserneblokke rummer ofte op til 1000 lejligheder, placeret på en måde, som er helt fremmed for os i Danmark, nemlig med indgangs-døren til hele lejlig-heden stødende ud til

Som i et hotel

en korridor, akkurat som på et hotel. Men således bygges der også i England, så metoden er måske mere rigtig end vor egen?

Snedig sanering

MENNESKER trænges om husrum

kontraster: Den mest årvågne tekniske udvikling ved siden af den søvnigste slendrian og primitivitet.

Endelig undervejs. Der findes intet Glostrup eller Rødovre på den ca. 30 km lange vej fra flyvepladsen til Moskva, ingen for-smag på storbyen, bare lave træhuse uden et lys at se. — Moskva begynder med et sæt:

Byggeri med byggeklodser

Som to rækker højhuse på hver side af vejen, de alleryderste under opførelse, skarpt oplyst af projektører, fordi der arbejdes ved nat og dag.

Byggekraner står opstillet i dusinvis, silhuet ved silhuet, og slæber færdigstøbte elementer på plads. Et byggeri med byggeklodser. Derfor også lidt ensformigt lige op og ned, det ene vindue nøjagtig som det andet, store lejlighedskaserner med et vældigt

gøre gaderne endnu bredere, end de er i forvejen (en meget fremsynet flothed, for der synes allerede at være mere end rigelig plads), bygger man meget snedigt de store lejekaserner inde bag de saneringsmodne huse, som derefter bliver revet ned, når deres beboere kan skaffes plads andet sted. På den måde forsvinder der stadig gamle boliger til fordel for nye. Hatten af for det, men tilvæksten kan givetvis ikke blive større end antallet af nye boliger minus de gamle, så der er stadig lang vej.

Sammenstuvningen af folk i den gamle lejlighedsmasse har været et af Moskvas tunge problemer. Eksempler med flere familier klumpet sammen i en lejlighed med fælles køkken forekommer stadig. Men selv i nye 2-3 værelses lejligheder (sjældent over 60 m²) bor der talrige steder 2 familier. Huslejerne er beregnet med en minimumspris pr. kvadratmeter for et lejlighedsareal, stort eller lille afstemt efter familiens størrelse. Når man kommer ud over dette lejlighedsareal, begynder taxametrene at gøre stærkere og stærkere udsving op-efter. Man kan godt få nogle meget store og herskabelige lejligheder, når man hører til den elite af administratorer, teknikere og videnskabsmænd, offi-cerer, kunstnere m. fl., der tjener store penge, men det koster dyrt. Store dele af de store indtægter

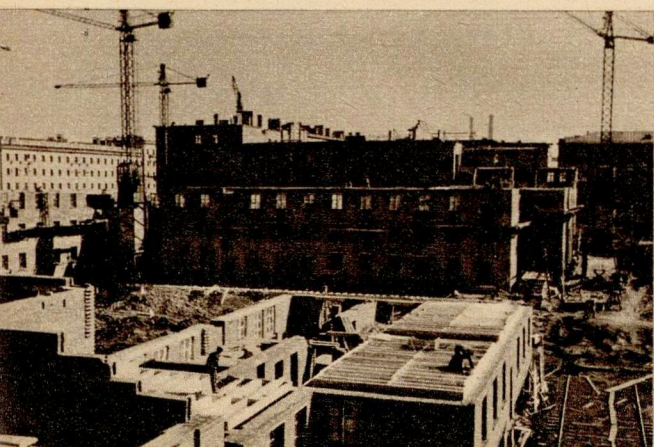
Men næppe nogen husmoder i Danmark ville kunne holde ud at se rør-installationer ligge frit på væggene i køkken og toilet, således som det ses i selv de nyeste lejlighedstyper i Moskva. På dette punkt er danskerne kræsne. I både England og USA kan man se det samme som i Moskva. Millioner af amerikanske køkkener er håbløst forældede og står i mærkelig kontrast til de knaldhvide køleskabe og senere installerede vidundere.

Hurtigbyggeriet i Moskva har den skavank, at døre, vinduer og mange andre bevægelige dele og installationer ikke passer altfor godt i de huller, de skal fylde ud, så der må ofte tætnes med klæbestrimler eller

Fjernvarme og naturgas

hugges en hæl og klippes en tå på altfor genstridige inventardele. Hvor godt dette hurtige byggeri hænger sammen efter nogle år, er en anden historie. Til gengæld er der fordele, som man må misunde nybyggeriet. For det første det fortræffelige fjernvarmesystem fra vældige varmecentraler i udkanten af Moskva med ledninger til alle nye lejligheder, således at centralvarmeproblemet, som vi kender det, undgås. Dernæst de konstante tilførsler af naturgas fra Balticum og andre egne af Rusland, hvorfra gassen i umådelig lange rør (et par af dem var 1300 km lange) føres frem til forbrug i Moskva til en pris af kun 7 rubler om måneden. Elektriciteten er også billig. Alt dette udgør naturlig-

Der er vældig aktivitet i det russiske boligbyggeri. Boligkarreer med op til tusind lejligheder i hver, skyder i vejret, samlet efter byggeklods-princippet med allehånde mekaniske hjælpeindretninger. Men hvor godt dette hurtige byggeri hænger sammen, er en anden historie.

vis en meget væsentlig gevinst i levestandarden. Moskva er imidlertid ikke hele Rusland. Hvordan har de det ude på landet – i bjergene og på stepperne – med den slags ting? Næppe så godt.

Tidligere var det umuligt for en fremmed at komme ind i russiske hjem. Det må være et tegn på anselig fremgang, at der fra det sidste årstid foreligger adskillige beretninger om udlændinges besøg i Moskva-

Plys og frynser

hjem. På den her beskrevne rejse fik det danske fjernsyn adgang til en optagelse i en russisk arbejders hjem, en velhavende arbejder i Stakanov- („Morakker“) gruppen, som tjener 2500 rubler, medens den normale arbejderindtægt er 1000 rubler. Efter russiske begreber sikkert et overdådigt hjem, som indehaverne var absolut stolte af, helt igennem nydeligt, men udstyret efter en smag med portierer, vægtæpper, puder, plys og frynser, som her i landet er forladt i hvert fald de sidste 30-40 år. Hvor ville nogle lette FDB møbler være på sin plads i disse stuer! Møbelbutikker er næsten ikke til at støve op i Moskva, og standarden er meget ringe. Sikken en fremtidsopgave: At forsyne Rusland med ordentlige ting til hjemmene.

Det er altid spændende for første gang at køre ind i en storby som Moskva. Efter de første kilometers køretur imellem forstædernes nybyggede lejlighedsblokke, kommer der langt om

Gaslys

længe forandring i billedet. Nu veksler lav og høj bebyggelse med hinanden. De lave bygninger er fortrinsvis førsovjetsk opført, meget af det forfaldent og forældet at se til, men der ses også adskillige gode, forhenværende bedsteborgerhuse, ofte grupperet omkring de kæmpemæssige torvepladser.

I det hvirvlende snefog og den sparsomme belysning kunne man sådanne steder ofte føle sig hensat til det gamle Moskvaskylsstemning, opleve lidt hengemt hygge, ikke mindst ved synet af de mange pelshueklædte mennesker, som færdedes på disse torvepladser. Man fik hverken her eller senere indtryk af en befolkning i pjalter – tværtimod var åbenbart alle klædt solidt og praktisk på, men uden variation og uden særpræg og absolut uden elegance. Der er næsten altid mange mennesker på hovedstrøgene, men den ensformige påklædning gør gadebilledet kedeligt. Til undtagelserne hører enkelte maleriske typer ude fra udkanterne af det store rige, folk med mongolpræg i glade nomadetræger ude fra stepperne, andre fra bjergene med pelsbræmme om huen, koftefrakke og kravestøvler.

Men hvornår når vi dog frem til centrum? Vi har kørt umådelig langt og hele tiden, gennem brede boulevardagtige gader. Nu

Kreml i rødt

må vi vel snart forville os ind i den kerne af snævre gader, som sædvanen er i de fleste storbyer, og lys-

reklamernes ouverture begynde at spille op. Ingen af delene skete. Fra en særlig bred gade (viste sig senere at være hovedstrøget, Gorki-gaden) med noget større forretninger og vinduesudstillinger end tidligere observeret (men langt fra imponerende efter københavnsk målestok), drejede vi skarpt om et hjørne og kørte op foran et hotel. Værsgo! Der lå Kreml og den røde plads lige foran vore øjne i det dunkle og sneslørede røde skær af de 5 lysende rubinstjerner, der – hver med en spændvidde på 3-4 meter og med et kraftforbrug af imponerende format – brænder fra fem af Kremls 20 fæstningstårne. Man kan næsten ikke få sig selv overtalt til at begribe, at det er virkelighed – så overraskende efter kun få timers flyvning fra København at stå et verdenshistorisk centrum så nær.

De massive middelalderlige mure med de svære fæstningstårne dominerer det første indtryk, dernæst Kremls vældige udstrækning, af langt større dimensioner end ventet. Derimod kan de fem rubinstjerner ikke præstere et større lysorgie end en vågelampe på en sovesal. Mørket æder det røde, så det bare bliver uldent.

Mon jeg kunne have sovet den nat, hvis jeg havde vidst, at jeg lå med hovedet op

Nabo til nr. 107

til den mur, på hvis anden side Lenin havde dirigeret revolutionens hektiske begyndelse i Moskva, inden han flyttede ind i Kreml. Vi boede på kejsertidens fornemste hotel *National*, lige overfor Kreml, revolutionens første hovedkvarter. Ved et tilfælde fik jeg værelse 106, nabo til Lenins nr. 107. *National* er nu den statslige turistorganisation Intourists faste borg, men den dag i dag kejsertiden om igen med dens enorme tæppebelagte og plysudstyrede værelser, stukloftet svævende højt til vejr og vinduer som i en gotisk katedral, indrammet af svære portiergardiner. Sådant en suite bestående af salon, soveværelse og badeværelse kan nok få en til at føle sig som Jeppe i baronens seng. Og hotelbetjeningen gjorde skam alt for ikke at gøre denne følelse til skamme, hjertelig og tjenstvillig trods sprog vanskeligheder – dog heller ikke uimodtagelig for de drikkepenge, der ellers – som en kapitalistisk uvane (det er hørt!) – er bandlyst i Sovjet. Der var kaviar og laks og stør på bordene til måltiderne, foruden alle de fortræffelige nationalretter, Rusland kan byde på, samt Vodka i stedet for Jeppes „Kanaljesæk“!

I næste nummer fortsætter redaktør Eggert Nielsen sine strejftog i Moskvaskyls hverdag og fortæller bl. a. om besøg i butikker og stormagasiner.

En god cerut fortjener, at der bliver kælet for den – også inden den bliver tændt. Det er man klar over på FDBs cigar- og tobaksfabrikker, derfor lancerer man nu den populære Frangia-cerut i ovenstående fikse og praktiske 5 stk.s pakning, hvor hver cerut, som man ser, er indpakket for sig.

Et tilbageskridt

Blandt de opgaver, Forbrugerrådet har viet sin opmærksomhed, indtager prisskiltningen en fremskudt plads. Ved et sejt arbejde er det da også lykkedes at få gennemført pligt til prisskiltning for en række vareområder – i øjeblikket kødvarer, fisk, frugt og grøntsager, strikkes garn, gulvfernis og lak samt skotøj. For disse varer er det altså ulovligt at lade være at sætte prisskilte i vinduet.

Indtil fornylig gjaldt den samme pligt til prisskiltning møbler i detailhandelen, men for denne branches vedkommende har monopoltilsynet nu ophævet prisskiltningsspligten.

Forbrugerrådet har i den anledning udtalt sin skuffelse og sin bekymring. – Det virker nedslående, siger rådet, at de landvindinger, vi havde nået i retning af offentlig foreskrevet skiltningsspligt, frtages os igen...

Heldigvis er det jo ikke forbudt møbelhandlerne at gennemføre en prisskiltning, og forhåbentlig vil tilstrækkeligt mange handlende forstå, at den er i en reel forretnings egen interesse. Måske vil også forbrugernes valg mellem prisskiltende og ikke-prisskiltende forretninger bidrage til at få priserne frem i dagslyset.

BRUGSFORENINGS-JUBILÆER

50 år: *Helgenæs* brugsforening den 1. marts.

25 år: *Holbøl* og omegns brugsforening den 1. marts.

COMUS BEGYNDER SIN REJSE

DANSKE STATSBANER, repræsenteret ved lederen af rejsebureautjenesten, overtrafik-kontrollør Karlsson, var blandt de mange, der ved åbningen af Hovedstadens Brugsforenings rejsebureau *Comus* mødte frem for at ønske den nye virksomhed god rejse.

Det nye rejsebureau er et sted, hvor man kommer i godt rejsehumør. Med bistand af FDBs arkitektkontor er bureauets lokaliteter indrettet i en ældre kontorbygning på Nørrevold, og arkitekterne, hvis hovedopgave er at indrette saglige og strømlinjede butikslokaler, har kastet sig ud i den usædvanlige opgave med godt humør og har blandt andet indrettet nogle af bureauets ekspeditionslokaler i form af (næsten) rigtige togkupeer med læderbetrukne bænke, klappbord, bagagenet og den dejligste „udsigt“ til skønne, fremmedartede egne. Her kan den rejselystne drøfte indholdet i en af *Comus'* selskabsrejser med ekspedienten uden at blive forstyrret af andre rejselystnes drøftelser med andre ekspedienter.

Samvirke, der arrangerede udenlands-

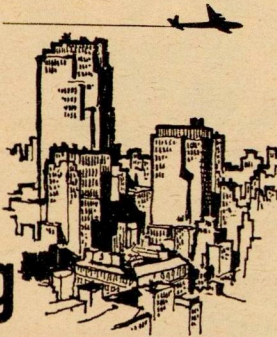

I en af *Comus'* „kupeer“ sidder fra venstre bureauets daglige leder, fru Mary Wait, førstedirektør Ebbe Groes, og til højre inderst, overtrafikkontrollør Karlsson, DSB, sammen med formanden for HB, direktør Kaj Nielsen.

rejser hver sommer for sine læsere, har nu indstillet denne virksomhed. *Comus* viderefører direkte de vellykkede konfirmandrejser til Bordighera, som *Samvirke* for fem år siden påbegyndte, og som har ført næsten 1500 unge ud til den italienske andelsbevægelses dejligt beliggende feriehjem ved Rivieraen.

Dansk Amerikansk Klubs fællesrejse med afrejse den 14. maj

Besøg slægt og venner i **USA og CANADA**

Alle kan deltage ★ Ingen sprogvanskeligheder
Dansk rejseleder ★ De flyver med SAS ud og hjem
Interessant rundtur i USA ★ Fordelagtig fællespris
Festlige møder med dansk-amerikanere

Alt kan betales i dansk valuta eller fra USA og Canada.

Forlang det store udførlige program i

DE AUTORISEREDE REJSEBUREAUER
eller fra
DANSK AMERIKANSK KLUB - AALBORG

DØDSFALD. En anset skikkelse inden for brugsforeningslivet i Vestsjælland, pens. togfører H. C. Jansen, Korsør, er for nylig afgået ved døden, knapt 70 år gl. Togfører Jansen havde i 30 år været formand for Husholdningsforeningen i Korsør, og valgtes i 1946 som suppleant for Korsør-Slagelse-egnens medlem af FDBs repræsentantskab, i hvilket han selv indtrådte i november 1956. Hans virke i denne forsamling blev kun kort, men han vil blive savnet her, hvor man gerne lyttede til hans synspunkter, der var båret af en levende interesse for forbrugerproblemerne. Ved FDBs 50-års jubilæum i 1946 var togfører Jansen formand for den komité, der foranstaltede brugsforeningernes indsamling til en gave til den jubilerende fællesforening.

Af »VI«-mønster nr. 3144 kan der fremstilles 3 forskellige modeller størrelse 36 og 40.

Vi mønstre 2.50
Vår mønstertidning 2.75

**Fås i BRUGSEN,
STILMAN og
Magasinet ANVA**

varme og slidstærke

STRØMPER

- det er fornuftig påklædning
til drenge og piger!

Der er den største slidstyrke i den ensfarvede Super Stafet med 3 måneders slidgaranti. Fremstillet af spunperlon med uldfoer gennem hele strømpen tå- og højhælsforstærkning. Grå og beige i str. 1-9½.

Str. 5 **6.35**

Der er den største smidighed i den mønstrede Stafet, fremstillet af 80% uld og 20% nylon, tå og højhælsforstærkning. Grå, brun eller grønnet i str. 2-11½.

Str. 5 **6.45**

Stafet

- og så får De endda dividende
i **BRUGSEN**

TITUSINDER af bilister Danmark over får intetanende deres hastighed kontrolleret af politiet, når de passerer visse distrikter. I de pågældende områder er ledninger lagt hen over vejen med få meters mellemrum og koblet sammen med et apparat, der på bestemte tider af døgnet konstaterer farten for alle forbikørende biler.

Observationsresultaterne bruges dog ikke som grundlag for at notere folk for uforsvarlig kørsel, men skal danne rettesnor for afgørelsen af, om der skal gennemføres lokale hastighedsbegrænsninger. I adskillige bymæssige bebyggelser er sådanne hastighedsnedsættelser allerede dekretet, og mange flere står antagelig overfor samme skæbne. Fartmålerens ledninger skal helst ikke kunne opdages af bilisterne, fordi de i så fald kan finde på at bremse op, så apparatet kommer til at give et falsk billede af trafikhastighederne på stedet. Det har da også vist sig, at de fleste kørende ikke er klar over kontrollen.

Hvordan kontrollerer færdselspolitiet de enkelte bilisters fart, når hastighedsnedsættelse er blevet gennemtruffet? Og hvordan holder politiet i det hele taget øje med, at bestemmelserne om den frie hastighed ikke misbruges

af de motorkørende? Opmålinger af vejstrækninger i forbindelse med stopurskontrol hører til de hidtil mest anvendte metoder. Opgaverne varetages bl. a. af de 130 mand, som statens færdselspoliti har i bestandig aktivitet over hele landet, fordelt på 12 vogne à 2 mand, 60 motorcyklister og 9 hovedvejspatruljer à 5 mand på skift. På en enkelt af patruljevognene blev der i begyndelsen af sidste år monteret et nyt og effektivt anlæg til automatisk fotografering af færdselssituationer, nemlig et såkaldt Traffipax anlæg, der allerede har givet store resultater til gavn for trafiksikkerheden (se billedet).

Traffipax-anlægget består af to kameraer, et med normallinse og et med telelinse, fastspændt bag patruljevognens forrude. På politivognens højre forskærm sidder et *Tachometer*, d. v. s. et speedometer, synkroniseret med vognens egentlige speedometer, og forsynet med et „ur“, der angiver tiden i årstal, måned, dato, timer, minutter og sekunder. Tachometret med sine værdifulde oplysninger indfotograferes automatisk på billederne, når politiet „filmer“. Når billederne viser, at afstanden fra patruljebilen til det kontrollerede køretøj er uforandret, kan farten let konstateres. I modsat fald må hastigheden beregnes på grundlag af Tachometrets sekundoptælling i forbindelse med den korte strækning, som umiddelbart fremgår af billederne. Begge kameraer har en kapacitet på 3 billeder pr. sekund og desuden en serieindstilling på 6 billeder pr. sekund.

HASTIG

Betjenten står ved vejsiden med det amerikanske måleapparat, der konstaterer bilernes hastighed gennem impulser fra slanger, der er lagt tværs hen over vejen.

I Danmark dræbtes i 1956 over 600 mennesker og kvæstedes over 17.000 i trafikken, og af de ialt næsten 32.000 færdselsuheld, der var i årets løb, var bilens og motorcyklens for hurtig kørsel efter forholdene en af de alvorligste ulykkesårsager.

De amerikanske radarpatruljer er forsynet med apparater, der sender en stråle af radiobølger bagud langs landevejen. Radiobølgerne kastes tilbage og opfanges på politivognens modtager, når de har ramt forbipasserende bilister i en afstand af ca. 50 meter, og betjentene kan uden videre aflæse hastigheden på instrumentbrættets måler. Gennem radiotelefonen kan der gives besked til politipatruljer længere fremme om at standse bilisten, hvis han har kørt for hurtigt. Færdsels-synderen kan ikke klage over, at han ikke er blevet advaret, for inden han er blevet kontrolleret, har han som regel passeret et stort skilt med besked om, at farten på denne strækning måles med radar.

En anden metode består i at lægge to gummislanger hen over vejen med 45 me-

ters mellemrum, forbundet med et stopur i en lille kasse, der står lidt længere fremme. Den posterede betjent overvåger, at stopuret automatisk sættes i gang, når vognen kører henover den første slange, og det standser ligeledes automatisk, når den anden slange er passeret. Apparatets registreringer bliver som regel stående på måleren for at overbevise bilister, der kommer med indsigelser, og selv domstolen godkender oftest denne bevisførelse. Hertil kommer, at gummislangerne har en stærkt forebyggende virkning og får bilisterne til at køre mere fornuftigt, selv om apparatet slet ikke er i virksomhed. Andre steder har man dog også oplevet, at bilisterne bremser så hårdt op, at gummislangerne på vejen ødelægges. Det taler for, at slangerne bør være usynlige.

Hvilke af disse former for hastigheds-kontrol, vi får herhjemme, er det endnu for tidligt at spørge om. Måske bliver der tale om en helt tredje metode. Men at kontrollen med hurtigkørerne vil blive skærpet, kan vi være sikre på.

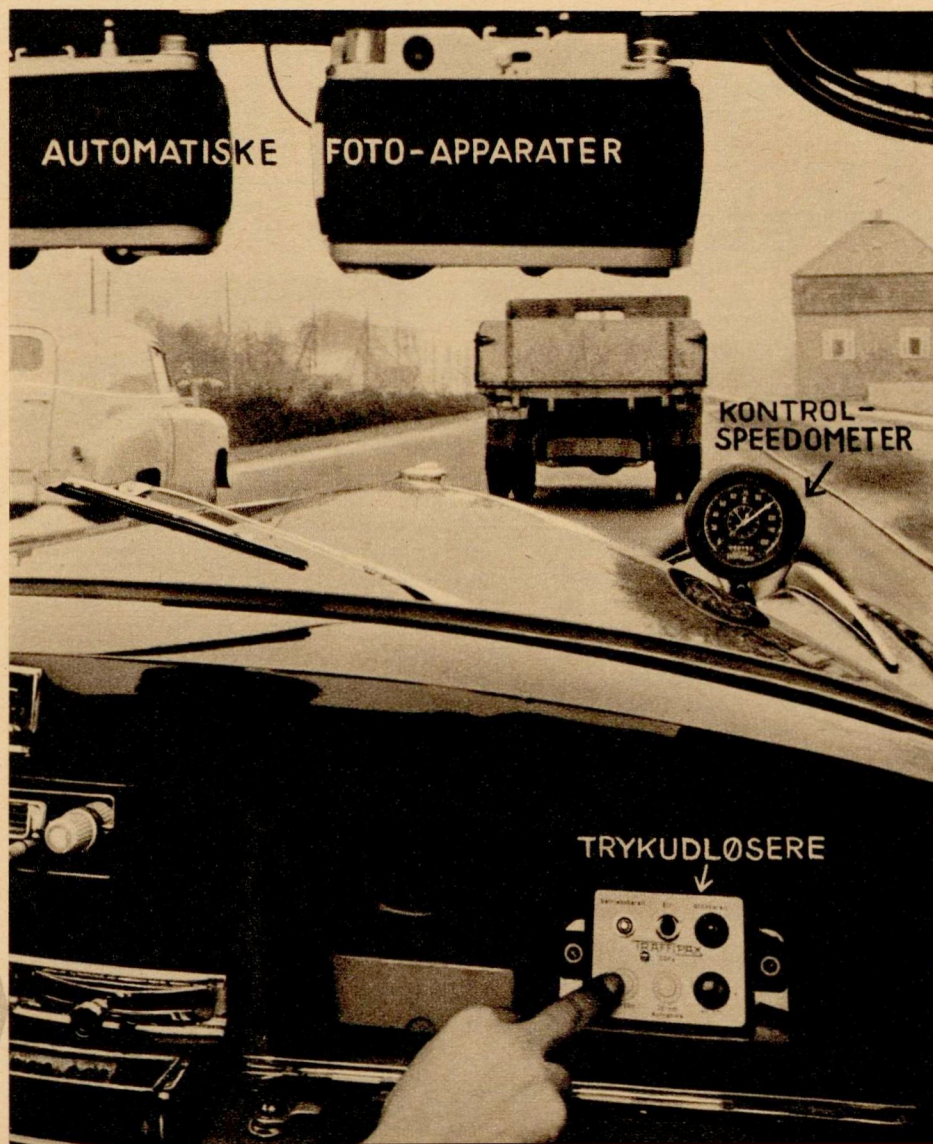
HEDEN I POLITIETS SØGELYS

Trafikanterne har fået en vældig respekt for patruljevognen, hvor anlægget er monteret, og i adskillige tilfælde har færdselssynderne uden protest indrømmet deres brøde, når de fik at vide, at situationerne var filmet. I Tyskland har man gjort den erfaring, at langt færre færdsels-sager end tidligere henvises til domstolene, efter at politiet er blevet forsynet med Traffipax. Bilisterne er bange for at se de afslørende billeder fremlagt i retten.

En dødsensalvorlig baggrund

Jo flere distrikter, hvor der gennemføres tvungen hastighedsbegrænsning, des større bliver behovet for kontrol, for resten ikke alene i selve distrikterne, men også udenfor, fordi mange bilister erfaringsmæssigt forsøger at indhente den „tabte“ tid. Derfor har politiet opmærksomheden henvendt på forskellige andre metoder til hastighedsmåling, som allerede med held er taget i brug i udlandet for at få ram på bilister, der kører for hurtigt, herunder et særligt radarsystem, der i stadig stigende omfang har vundet indpas i USA. Baggrunden herfor er alvorlig nok: Sidste år alene satte 40.000 mennesker livet til på Amerikas landevej, og i tre ulykker af hver ti med dødelig udgang havde bilisterne overtrådt hastighedsbestemmelserne.

Billedet viser politiets „robotkamera“ i virksomhed. Det automatiske fotoanlæg betjenes fra et panel i politivognens handskerum og bruges bl. a. til konstatering af uforsvarlig kørsel eller overhaling. Kontrol-speedometret indfotograferes på samtlige billeder. En elektronblitz, anbragt foran på vognens tag, gør det iøvrigt muligt i fuldstændig mørke at fotografere situationer, der ligger inden for en afstand af 50 til 75 meter.

amfundsforholdenes ændring
 gennem tiderne har påvirket
 familien, løsnet mange af båndene
 - men samtidig givet den
 nye vigtige opgaver og
 affet familielivet nyt indhold

HVORFOR stifter vi egentlig familie? Ja, vi gør det ikke allesammen, forstår sig; undt regnet hver tiende af os går ugift gennem tilværelsen. Men dette er dog alligevel et meget lille mindretal – iøvrigt er det ikke tørre, end det altid har været. Og altså: Hvad er det, der får det overvældende store flertal af menneskene til at gifte sig, til at stifte familie? Forklaringen kan ikke blot være den, at sådan gjorde vore forfædre også – for hvis familien bare var noget rent traditionsbestemt, så havde den næppe holdt sig så godt gennem årtusinders omskiftelser, og ej heller været så udbredt; alle menneskesamfund kender ægteskab og familieliv under en eller anden form.

Hvordan begyndte ægteskabet?

Adam og Eva var en familie – eller i hvert fald begyndelsen til én. Men videnskabsmænd kalder jo pille ved alting. Og der er sociologer – de videnskabsmænd, som studerer menneskenes forhold til hinanden – der har hævdet, at det „topersoners ægteskab“ skam ikke har været det oprindelige, men at menneskene fra starten har levet sammen i gruppeægteskaber, altså flere mænd og kvinder i ét, og at det vi forstår ved en familie først har udviklet sig ved den „forædling“ heraf. Andre, og det er vist i øjeblikket de fleste, påstår, at dette ikke har noget på sig, men at det er samfundets sociale struktur, der til enhver tid har været bestemmende for, hvorledes familien ser ud.

Det er nu også mindre væsentligt, hvordan det hele begyndte. Her i Norden er det ægteskabet mellem én mand og én kvinde, der har dannet grundlaget for familien lige så langt tilbage man véd; dog med den enestående undtagelse, at loven i middelalderen tillod en mand at have både en kone i Norge og en i Island. Forklaringen var naturligvis dædels vanskelige samfærdselsforhold, og det var vel kun de få udvalgte, der kunne tillade sig en sådan luksus. Men dette er jo i virkeligheden et godt eksempel på, hvorledes samfundsforholdene virker ind på familielivene. Og således har det altid været.

En form for familieliv, der er gået tabt: Højtlesning under petroleumslampen. Det er Joakim Skovgaard, der i 1886 har fanget denne stemning i svigerfaderen, botanikeren Johan Langes, hjem.

Kvinden og familielivet

Familien i dag er derfor ikke det samme som familien for 25, for 100 eller for et par årtusinder siden – og det er egentlig beundringsværdigt, at familien som institution har kunnet overleve de ydre vilkårs omskiftelser. Man kan måske sige, at kvindens, familierens skiftende stilling er det både tydeligste og enkleste udtryk for forløbet af disse ændringer. Da vore fjerne forfædre befandt sig på det stadium, hvor livsfornødenhederne blev „samlet sammen“, har kvinden ganske givet spillet en stor rolle i „erhvervslivet“ – uden hendes indsats ved tilvejebringelsen af diverse rødder, bær og muslinger havde familien næppe kunnet ernære sig. Men da danskerne blev bosiddende agerbrugere, rykkede kvinden i årtusinder ind bag hjemmets vægge. Nu var hun fuldt op at gøre. Familien var i forhold til det omgivende samfund blevet en økonomisk enhed, der producerede til sit eget forbrug og ikke solgte meget udadtil – og

DEN DANSKE FAMILIE

inden for familien opstod en arbejdsdeling, der blev afgørende for såvel familielivet som for familiemedlemmernes indbyrdes position.

Men så begyndte pengeøkonomien at slå igennem og industrialiseringen at tage fart – og hvor menneskene knyttede deres tilværelse til de nye erhverv, blev familielivet straks præget heraf. Kvinden kom igen ud i erhvervslivet, og hendes børn kom mange gange med; hvor industrialiseringen slog virkelig igennem, måtte hele familien til maskinerne for at sikre det økonomiske eksistensgrundlag.

Det var et helvede, for kvinderne og for familielivet, hele denne industrialiseringsperiode, men der var dog omkring århundredskiftet en tydelig tendens til at kvindens drøm om at kunne blive i hjemmet påny kunne opfyldes, efterhånden som lønningerne og levefoden steg. Nu går det igen den anden vej. Flere og flere kvinder arbejder i erhvervslivet; i 1921 var 220.000, i 1950 allerede 550.000 kvinder aktivt engageret i erhvervene, hvortil kommer 128.000 husmedhjælpere.

De mange skilsmisser i nutidens Danmark

Er det familien, som er ved at gå op i fugerne? Der er pessimister nok, som vil sætte fingeren på dette punkt – og de vil yderligere hæfte sig ved skilsmissetallene. Der opløses årligt ca. 6600 ægteskaber, reelt en tidobling i forhold til 1890'erne, og det er også et højt tal sammenlignet med andre lande – se blot, hvor det går ned ad bakke med de gode, gammeldags, solide familieforhold!

Alligevel er den danske familie forholdsvis stabil. Det er dog „kun“ hvert 6. eller hvert 7. ægteskab, der går over styr, og man må jo retfærdigvis tage i betragtning, hvor længe alle de øvrige ægteskaber varer i vore dage, eftersom man både gifter sig betydeligt yngre og lever væsentligt længere end i tidligere tider. Hvis man i stedet for over skilsmisser lavede statistik over antallet af guldbryllupper i Danmark, og sammenlignede med vore tipoldeforældres tid, så ville man kunne udlæde en hel masse om, hvor trofaste ægtefolk er nu om dage, og hvor harmonisk det danske familieliv former sig. Det var jo ikke så dårligt.

Man har ved et rundspørge fået oplyst, at 83 procent af alle gifte danskere, hvis de fik

mulighed for at stå foran alteret eller borgmesteren igen, da ville vælge at gifte sig med – deres ægtefælle. Kun en af hver seks ville hellere have en anden; det stemmer netop overens med antallet af ægteskaber, der går overstyr, cirka en sjettedel af samtlige. Og fortæller det os ikke, at den typiske danske familie er temmelig godt tilfreds med at have det, som den har det – som den har det med sig selv, i hvert fald?

Hvordan har den det da? Ja, skeptikerne har i hvert fald ret i, at familien ikke er, hvad den var i gamle dage. Samfundsforholdenes ændring har påvirket så at sige alle de funktioner, der naturligt har været familiens op gennem tiderne.

Familiens vigtigste funktion er vist menneskeslægts videreførelse. Det lyder næsten som – og er faktisk også – et samfundsmæssigt program, men at føre det ud i livet er jo i høj grad et privat familieanliggende (med eftertryk på familie: De 14 ud af 15 børn fødes i ægteskab). Og familierne får ikke så mange børn som før i tiden. Også heri har pessimisterne haft fat; særlig under 1930'ernes lave fødselstal talte man foruroliget om, at forældres materialistiske indstilling truede landets befolkningsmæssige fremtid. „Børn eller biler“ blev et slagord. Men man kan vist ikke skyde skylden udelukkende på den mere materialistiske indstilling; fortidens store børneflokke var vel ikke altid *ønskede*. Det spiller også en rolle, at tidligere tiders „regulator“ af børnetallet, den store børnedødelighed, nu heldigvis er trængt stærkt tilbage; hvis folk i almindelighed lagde sig til med lige så mange børn som i gamle dage, ville boligerne meget snart og sidenhen hele landet simpelthen blive overbefolket. Det er under vore dages forhold – i hvert fald i byerne – også mere kompliceret at have mange børn, end det var i gamle dage, selv om samfundets institutioner har overtaget en betydelig del af børneopdragelsen.

Man gifter sig ung - og får to børn

Danmarks befolkning forøges med knap en procent om året. Det vil sige, at den typiske danske familie får to børn, måske tre; og de danske forældre er unge: Hun er fyldt 23 år, når de gifter sig, han er godt tre år ældre – og deres første barn kommer, før dette typiske danske ægteskab er ét år gammelt. Folk gifter sig stadig yngre, og man skal snart tilbage til middelalderen for at finde sidestykke hertil – uden sammenligning iøvrigt, for dengang gik det hele rigtignok noget anderledes til. Efter gammel dansk ret kunne man blive gift ved at røve sin ægtemage; først 1241 blev det i Jydske Lov slået fast, at brudens samtykke skulle foreligge. Omtrent samtidig krævedes kirkens medvirken ved ægteskabets, familiens stiftelse – og kirken har vel siden løsnet, men aldrig sluppet sin indflydelse; to trediedele af vielserne er stadig kirkelige.

Familien er altså den ramme, samfundet sætter om et fast seksuelt forhold, siger sociologerne – men familien er jo også noget andet og mere; foruden børneavl og børneopdragelse

ER IKKE HVAD DEN VAR

har familien mange andre funktioner. Den er for eksempel en økonomisk enhed.

I gamle dage og på landet betød dette, at familien var selvforsynende, at den stort set selv fremstillede de varer, den skulle bruge. Nu er produktionen i stor udstrækning lagt fra familien over på fabrikkerne – men den danske familie producerer stadig selv. Tre ud af fire danske familier vasker, sylter og bager hjemme; i 70 procent af byfamilierne har husmoderen symaskine – med hvad deraf følger. I endnu højere grad er familien imidlertid en økonomisk enhed i indtægtsmæssig og forbrugsmæssig hensende. Der er ikke grund til at bruge mange ord herpå, kun kan man slå fast, at samfundet bestræber sig på at understrege denne tingenes tilstand – bl. a. gennem sambeskatningen af mand og hustru.

Den danske familie var i tidligere tider også i høj grad en social enhed; den forsørgede selv sine gamle og syge medlemmer. Men også på dette punkt har samfundsforholdenes udvikling virket ind over for familielivet; nu er det jo hovedreglen, at samfundet på den ene eller

den anden måde træder til, når familiens forsørgerbyrde øges ud over det sædvanlige. Familien er herved blevet noget mindre centralt – men det har utvivlsomt gavn timer den sociale forsorg for den enkelte, og hele denne udvikling er iøvrigt nødvendig gjort af bybefolkningens boligforhold, af den stigende levealder og det faldende børnetal; der er nu flere gamle at forsørge og færre unge til at forsørge dem, end tilfældet var i gamle dage, da familien også havde denne opgave at tage vare på.

Familiens nye „arbejdsfelt“: Fritiden

Men de, der i alt dette blot ser en aftagende betydning for familien, tager vist fejl. For mens den moderne danske familie har lagt adskillige af sine tidligere funktioner over på samfundet, er andre opgaver vokset tilsvarende frem. Tag blot et eksempel som anvendelsen af fritiden – et fænomen, der også er produkt af industrialiseringen, af menneske-

En typisk dansk familie omkring århundredskiftet – med Christian IX på væggen og brokdesteppe på dagligstuebordet. (Fra Dansk Folkemuseums samlinger).

hedens økonomiske og sociale fremgang. Erhvervet, det at tjene det tilstrækkelige til familiens økonomiske opretholdelse, kræver mindre og mindre tid af folk; der bliver tilsvarende mere daglig fritid og ferie at få has på.

Hvordan? Ja, vi har jo biograferne, naturligvis. Men der sælges dog kun 55 millioner biografbilletter om året (tallet er iøvrigt aftagende), og den voksne danske befolkning råder over cirka én milliard friaftener på et år; biografbesøget dækker således kun omkring en tyvendel af vor fritid. Så er der forsamlinger – og dem har vi jo mange af – idræt, væddeløb, restaurationsbesøg o.s.v. Det er dog oplyst f. eks., at 60 procent af den danske befolkning aldrig går på restaurant. Så når alt kommer til alt, kan vi vist slå fast, at danskerne tilbringer hovedparten af den stigende mængde fritid netop hjemme hos familien; det er også her, Danmarks 1½ million radioapparater og over 100.000 fjernsyn står, det er først og fremmest her næsten 2 millioner daglige aviseksemplarer og 26 millioner udlånte biblioteksbøger pr. år bliver studeret.

Ikke så sikkert, at det går tilbage med familien

Det at samle familiemedlemmerne i deres fritid og ferie og

så at sige give dem rekreation oven på dagens arbejde – det har i det sidste halve århundrede udviklet sig til en af den danske families allermost betydningsfulde funktioner. Og når man nævner de negative sider af familieforholdenes udvikling: Det stigende antal skilsmisser, kvindernes øgede arbejde uden for hjemmet, den tiltagende samfundsovertagelse af børnenes opdragelse, familiens aftagende betydning som social institution, så må man ikke glemme dette meget positive: Familien har fået nye vigtige opgaver, også netop i kraft af samfundsforholdenes udvikling; familielivet får herved nyt indhold.

Det er imponerende, at det årtusindgamle familiebegreb under hele menneskets kulturudvikling har stået sig så godt, som tilfældet er. Hvordan kan dette egentlig være – eller, som spurgt i indledningen til denne artikel: Hvorfor stifter vi familie? Hvorfor lever menneskene sammen i disse små grupper? Svaret må være, at vi mennesker supplerer hinanden, og ved vor samlevn i familie og samfund skaber vi åbenlyse fordele for os selv. Således har det altid været; sådan er det stadig, selv om samfundsforholdenes ændring gennem tiderne har påvirket familielivet på mange områder. Og således vil det formentlig fortsat være, også under de ikke mindre indgribende ændringer i levevilkår og samfundsforhold, der kan ventes i de kommende år.

MOGENS KORST.

OVERALT i Vesttyskland drøfter landmændene for tiden jordreform. Det sker med en liden-skab, som stod en ny revolution for døren, og ivrigheden er ikke uforståelig. Denne reform vil betyde den største omvæltning inden for tysk landbrug siden Karl d. Stores dage – og han herskede som bekendt, inden Gorm den Gamle kom til magten i Danmark.

Sagen er, at den tyske landsby – navnlig den sydtyske – ganske vist ofte er indbegrebet af landlig romantik og hygge, med de skifertækkede bindingsværkshuse og de mange krostuer male-risk sammenklumpet om kirken. Men samtidig er denne landsby et udtryk for, at Middelalderens arbejdsmetoder og jordfordeling endnu præger vesttysk landbrug og lægger sin lammende hånd over det.

Et matrikelkort for en sydtysk landsby ligner et kludetæppe. I over et årtusind er jorden blevet delt, delt og delt imellem mange søskende, og nu er man endt i den rene karrikatur. Der findes landsbyer med gårdejere, som hver har 300 parceller liggende spredt over hele sognet, og enkelte af parcellerne er ikke bre-dere end en almindelig stue. Dagen går med at køre fra mark til mark – og med at køre fra landsbyen ud til den jordlod, som skal bearbejdes. Ofte er det en tur på 5–6 kilometer.

Selv ind i avlsbygningerne rækker middelaldersystemet sig med en form for fællesskab, som nu forlængst har tabt sin produktionsmæssige fordel – ja, er blevet en frygtelig hemsko. Kikker man ind i en af de kæmpe-mæssige ladebygninger, som ligger gavl mod gavl langs de smalle gader i landsbyen, vil man finde, at de er delt op i bokse efter et indviklet brøk-system, så den enkelte parthaver i laden råder over 3/64 af plad-sen eller noget lignende – en fordeling, der er bestemt af tes-tamenter og giftermål for flere generationer siden.

Hver enkelt landmand sørger for vedligeholdelsen af sin lille boks, men hvem passer det hele? Spørger man om det, får man et skævt smil: – Det bliver vi aldrig enige om. Det passer sig selv...

Bevarelsen af dette system har utvivlsomt været en af de væ-sentlige årsager til, at tysk land-brug kun har kunnet klare sig, når told og andre statsforanstaltninger spærrede for en virkelig konkurrence udefra. Svaghe-derne har imidlertid aldrig væ-ret mere iøjnefaldende end nu. Parcellerne er efterhånden ble-

end den, de afgiver. Men iøv-rigt vejer indvendinger af mere følelsesmæssig art nok endnu tungere end regulære økonomi-ske betragtninger.

– Man bortøder vore fædres arv! siger mange landbrugere harmfuldt. – Hvad er jeres fæd-res arv? svarer jordreformens talsmænd. Er det den lille bitte

Mens den vesttyske industri, som vi skildrede det i sidste nummer af Samvirke, har gennemgået en så voldsom udvikling, at man taler om „det tyske mirakel“ – er det vest-tyske landbrug et højest underudviklet område, der må be-skyttes i alle ender og kanter. Denne skævhed, som ikke mindst har betydning ved realiseringen af fællesmarkeds-planerne, stammer bl. a. fra en middelalderlig jordfordeling. Først nu er man gået i gang med den udskiftning, som i dansk landbrug fandt sted i tilslutning til landboreformerne for over 150 år siden. En tysk journalist, Hans Rüttig, som nu er bosat i Danmark, skildrer her den tyske jordreform.

vet for små til at ernære en fa-milie, og den stærke opdeling af jorden hæmmer udnyttelsen af mekaniske hjælpemidler. Navn-lig de unge mister naturligvis også interessen for et erhverv, hvor dagen går med at hoppe frem og tilbage som brikker på et skakbræt, og en udvandring fra landbrug til industri finder sted i stigende omfang.

Det er mod denne tilstand, jordreformen sætter ind med en planmæssig nyfordeling af jor-den – den første i Tysklands hi-storie. Man regner med, at i alt fald 6,5 mill. hektarer land-brugsjord skal skifte ejer under gennemførelsen af denne re-form, d. v. s. et areal, der er mere end dobbelt så stort som Danmarks samlede landbrugs-areal.

Udskiftningen, som blev lov-fæstet i 1954, finansieres af forbundsrepublikken – i første omgang med et beløb på 50 mil-lioner D-mark – og gennemføres af de enkelte tyske „lande“ (Bajern, Württemberg-Baden o. s. v.), der har hver sit land-brugsministerium. Det er i ud-præget grad en reform fra oven.

Nogen enig tilslutning fra landmændene har man derimod ikke kunnet skabe. Som man kunne vente, er det de dygtige landmænd, der er mest betæn-kelige. Det er jo dem, der har størst chance for at bytte sig til jord, der er mindre velholdt

far for første gang kyssede jeres bedstemor?

Når reformen rent praktisk er påbegyndt i et område, gennem-føres udskiftningen uden hensyn til den art indvendinger. Jorden vurderes af to landmænd fra en nabokommune med en embeds-mand som opmand, hvorimod ejeren intet har at sige under takseringen af hans spredte lod-der. Derefter udarbejdes en vej- og afvandingsplan og på et kort anbringes de nye samlede parcel-ler som store firkanter oven på det gamle „kludetæppe“s møn-ster.

Planlæggernes forkærlighed for passer og lineal sættes dog til side, når hensynet til den landskabelige skønhed kræver det, og det er heller ikke tanken, at selve landsbyerne skal for-svinde. Der er nok af hjemløse flygtninge at anbringe i de gårde og huse, som bliver ledige.

Fordelingen af den udskiftede jord volder både hovedbrud, strid og protest. – Enhver føler

stump jord, hvor I ikke kan vende en plov uden at røre ved naboens mark? Eller er det æble-træet, i hvis skygge jeres bedste-

sig principielt forurettet, siger en af de embedsmænd, som har med nyfordelingen at gøre. – Skal jeg få det til at glide, må jeg helst vække skadefryd hos dem alle, så enhver tror om sin nabo, at han har trukket det korteste strå...

Dette vidner ikke om en stor samhørighedsfølelse, men svarer bedre til billedet af en krigsskueplads, hvor alle kæmper mod alle. Det er netop denne tilstand, der i Tyskland gang på gang har affødt ønsket om „den stærke mand“ til at styre de mange individualister. Selv om man kan få en tysker – navnlig en tysk landmand – til at indse nytten af en fælles foranstaltning, vil han oftest nægte at tro, den kan gennemføres uden tvang og indgreb fra statens side.

– I år hjælper naturen os, siger landbrugsministeren i Bonn. – Lusene har angrebet vinstokkene langs hele Rhinen og bønderne trygler om kredit for at købe sprøjtevædske. De får penge, hvis de går med til jordreformen. Den er særlig påkrævet i vinområderne, for her har man udstykket til det rent utrolige, og netop her holder

hver lodsejer ligefrem overtroisk fast ved sit stykke hæget druejord. At tale om mageskifte mellem vinbønder er ensbetydende med at sætte en tændstik til en krudttønde. Men lusene skal nok gøre dem mere...

Med eller uden naturens hjælp er jordreformen naturligvis et projekt, det vil tage mange år at gennemføre – hvor mange ved man slet ikke. I forbindelse med jordreformen taler man imidlertid meget om at bryde med forældede forestillinger også på andre områder, bl. a. i importpolitikken overfor landbrugsvarer.

– Vore store tilgodehavender i udlandet kan og vil blive nedbragt gennem forøget import og specielt landbrugs-import, siger en regerings-talsmand i Bonn. Toldnedsættelser og yderligere liberalisering vil være uundgåelig, og udviklingen vil også medføre en omstilling inden for tysk landbrug, idet kornavl vil blive urentabel og en større del af landmændene vil gå over til industrien.

Det er dog fremtidsperspektiver. Foreløbig er kendsgerningerne, at æg og ost er fuldt ud

FIREDOBBELT BESKYTTELSE MOD FRI KONKURRENCE

Grundpillerne i det udviklede, men effektive system, Vesttyskland har opbygget for at skærme sit forældede landbrug mod konkurrence udefra, er disse:

1. Told. Smør 25 pct., flæsk 20 pct., ost 30 pct., oksekød 12 pct., slagtefjerkræ 16 pct., 7–15 pct. efter årstiden.

2. Markedslovene af 1950, som omfatter korn, fedtstoffer, al slags kød samt sukker. I kraft af disse love er oprettet en række regerings-kommissioner, der formelt eller faktisk står som monopolister på markedet.

I praksis virker systemet f. eks. på den måde, at en tysk importør, som indfører maltbyg til 45 kr. pr. tønde, har pligt til at sælge dette korn til den pågældende officielle markedsinstitution, hvorefter han kan købe det tilbage igen, fordyret med den „forsøksafgift“, som skal til for at bringe prisen op i det niveau, hvor de tyske landmænd kan klare sig, måske 60 kr.

3. Den årlige landbrugslov, som

forrige år gav 600 millioner D-mark og i fjor 1200 mill. D-mark (2 milliarder kr.) i produktionstilskud, rationaliseringstilskud etc. til de tyske landmænd.

4. Bunden import, hvilket vil sige, at man kun tillader import af en bestemt mængde af en landbrugsvarer – i reglen udmålt pr. måned. Hvert leverandørland får sit kontingent, afpasset efter Tysklands handelspolitiske interesser, prisforholdene i Tyskland og andre omstændigheder. Sidste år blev der f. eks. slet ikke givet nogen importtilladelse for smør i valgmåned, da det gjaldt om at holde den tyske landmand i ekstra godt humør.

Kontingenteringssystemet omfatter ikke æg, ost, slagtefjerkræ, tarme og enkelte andre landbrugsvarer. For disse varer stiger den danske eksport til Tyskland da også trods told og subsidier – en antydning af, hvad det danske landbrug kunne nå, dersom konkurrencen var virkelig fri.

liberaliseret, at importen af frugt og grøntsager er steget til det tredobbelte i de sidste fem

år, og at kødimporten er forøget fra 260 mill. D-mark i 1951 til 765 mill. i 1956.

Der tales om

TUGON

Patent anm.

FLUEGIFT

den helt nye, effektive

FLUEGIFT MOD STALDFLUER

TUGON fluegift gav sidste sommer ved forsøg på over hundrede gårde så fremragende resultater, at den uden tvivl vil blive den mest anvendte fluegift i 1958.

TUGON fluegift påstryges i 3–4 cm brede og ca. 30 cm lange striber på steder, hvor fluerne særligt holder til. TUGON lokker fluerne; når de suger, falder de ned og ligger døde lige under TUGON-striben.

TUGON fluegift koster kr. 15.– pr. dåse. Under normale forhold rækker en dåse TUGON til en stald på 100 m² en hel sæson igennem. Påstrygningen gentages 4–5 gange, når nye fluer viser sig.

TUGON fluegift fås i Brugsen

TUGON fluegift er anerkendt af Statens Skadedyrlaboratorium til bekæmpelse af fluer i stalde – bortset fra stikfluer – anvendt efter brugsanvisningen.

TUGON

Patent anm.

FLUEGIFT

AGRO-KEMI

Amalgade 15, København K. Telf. Central 63 88

HVAD BETYDER

ENHVER LÅNER på vore folkebiblioteker har sikkert lagt mærke til, at der på ryggen af hver bog foruden titel og forfatternavn står nogle tal og bogstaver, f. eks. 96 Ar 93 d. Det ser ud som en kode-meddelelse fra generalstaben, men i virkeligheden er systemet ikke særlig indviklet, og har man først forstået det, kan disse *bognumre* være en stor hjælp.

Mindst betydningsfulde er de for den, der leder efter en skønlitterær bog, altså en roman, et skuespil eller en samling fortællinger eller digte. Skønlitteraturen er opstillet for sig, således at de enkelte forfatterskaber er placeret alfabetisk efter forfatternes efternavne. Hvis en forfatter har skrevet flere skønlitterære bøger, står de altså samlet, og de er da igen ordnet alfabetisk efter bøgernes titler.

For sådanne bøgers vedkommende er bognummeret kun en forkortet gentagelse af forfatternavn og titel, suppleret med et tal, som henviser til bibliotekets interne forfatterliste og er uden interesse for den

almindelige låner. Når Aage Dons' bog „Frosten på ruderne“ har bognummeret *Do 73 fr* siger det altså kun, at den findes på reolerne, hvor forfatternavnene begyndende med *Do* står, og at den blandt bøgerne af Dons har den plads i den alfabetiske orden, som *fr* angiver.

Faglitteraturen (og hertil regnes skønlitteraturen på fremmede sprog) er ordnet efter det såkaldte *decimalsystem*. Dette opdeler bøgerne efter deres emner i 100 grupper betegnet med numre fra 00 til 99. Af listen nedenfor fremgår, hvilke gruppenumre de forskellige emner har. Vil man se, hvad biblioteket rummer om f. eks. opdragelse og undervisning, skal man altså søge frem til den hyld, hvor bognumrene begynder med tallet 37.

Inden for hver boggruppe er de faglitterære bøger normalt ordnet alfabetisk først efter forfatternavn og derpå efter titel som ved skønlitteraturen, men der er enkelte undtagelser. De vigtigste er, at den enkelte gruppe kan være underopdelt

ved tilføjelser af decimaler til gruppenummeret, at biografier (gruppen 99,4) er ordnet alfabetisk efter *den biograferede persons* navn, og at gruppen 46, der omhandler Danmarks geografi, er ordnet efter de beskrevne *lokaliteters* navne.

Når en bog i decimalsystemet hedder 96 Ar 93 d, viser 96 altså, at der er tale om en bog med emne fra Danmarks-historien, Ar er de to første bogstaver i forfatterens efternavn (Arup), 93 er et tal af interesse for bibliotekaren, og endelig er d første bogstav i bogens titel (Danmarks Historie).

Decimalsystemet er ens for alle landets folkebiblioteker, men nogle steder har man simplificeret bognumrene, så man kun bruger selve gruppenummeret på bogryggen sammen med forfatternavn og titel.

DECIMALSYSTEMET

00-09 Bøger af almindeligt og blandet indhold

- 00 Bogvæsen. Boghåndværk
- 01 Bibliografi
- 02 Biblioteksvæsen
- 03 Konversationsleksika
- 04 Bøger af blandet indhold
- 05 Tidsskrifter af blandet indhold
- 06 Videnskabelige institutioner. Samlinger med almindeligt formål
- 07 Pressevæsen
- 08 Københavns omegn
- 09 København

10-19 Filosofi

- 11 Logik
- 12 Erkendelsesteori
- 13-14 Psykologi. Parapsykologi
- 15 Etik
- 16 Religionsfilosofi
- 17 Metafysik
- 18 Enkelte filosoffer
- 19 Filosofiens historie

20-29 Religion

- 21 Naturlig teologi
- 22 Bibelen
- 23 Dogmatik
- 24 Opbyggelse. Salmer. Prædikener
- 25 Mission
- 26 Kirkens institutioner og arbejde
- 27 Kirkehistorie
- 28 Kristne kirker og sekter
- 29 Almindelig religionshistorie. Ikke-kristne religioner

30-39 Samfundskundskab. Opdragelse. Folkeminder

- 31 Statistik. Befolkningslære
- 32 Statsformer og -forhold. Politik

- 33 Socialekonomi
- 34 Lov og ret. Lovgivning
- 35 Stats- og kommuneforvaltning
- 36 Foreninger
- 37 Opdragelse. Undervisning
- 38 Forsikrings- og forsørgelsesvæsen
- 39 Folkeminder. Sæder og skikke

40-49 Geografi og rejser

- 41 Europa
- 42 Frankrig
- 43 England
- 44 Tyskland. Østrig. Ungarn. Tsjekoslovakiet
- 45 Norden
- 46 Danmark
- 47 Andre europæiske lande
- 48 Andre verdensdele
- 49 Polarlandene. Polarforskning

50-59 Naturkundskab

- 51 Matematik
- 52 Astronomi
- 53 Fysik
- 54 Kemi
- 55 Geologi. Mineralogi. Meteorologi. Hydrografi
- 56 Biologi. Arvelighedslære. Bakteriologi
- 57 Botanik
- 58 Zoologi
- 59 Etnografi. Antropologi

60-69 Praktiske fag

- 61 Lægekundskab. Sundhedspleje
- 62 Ingeniørvæsen. Maskinteknik
- 63 Landbrug. Skovbrug. Havebrug. Fiskeri. Jagt
- 64 Husvæsen
- 65 Handel og samfærdsel

- 66 Kemisk teknologi og industri
- 67 Mekanisk teknologi og industri
- 68 Håndværk. Husflid. Sløjd
- 69 Husbygning

70-79 Kunst. Spil. Sport

- 71 Bygningskunst
- 72 Anvendes ikke
- 73 Billedhuggerkunst
- 74 Malerkunst. Tegnekunst
- 75 Grafisk kunst. Fotografi
- 76 Kunsthåndværk
- 77 Teater. Film
- 78 Musik
- 79 Fornøjelser. Spil. Sport

80-89 Litteratur og sprog

- 81 Litteraturhistorie. Litteraturkritik
- 82 Skønlitteratur på fransk
- 83 Skønlitteratur på engelsk
- 84 Skønlitteratur på tysk
- 85 Skønlitteratur på norsk, islandsk, færøsk
- 86 Skønlitteratur på dansk før Holberg m. m.
- 87 Skønlitteratur på svensk
- 88 Andre litteraturer
- 89 Sprogvidenskab

90-99 Historie

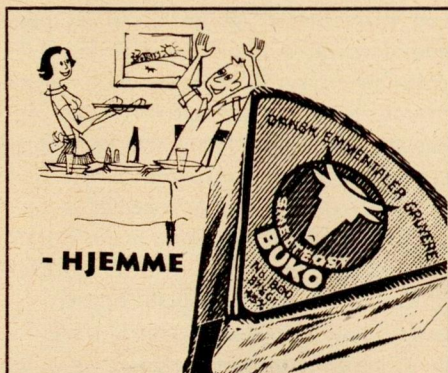
- 91 Historiske perioder
- 92 Frankrig
- 93 Storbritannien og Irland
- 94 Tyskland, Østrig, Ungarn, Tsjekoslovakiet
- 95 Norden
- 96 Danmark
- 97 Andre europæiske lande
- 98 Andre verdensdele
- 99 Personahistorie

Lysbro
SKOVLE

BEDST KENDT

KENDT SOM DE BEDSTE

LYSBRO FABRIKER · SILKEBORG

- HJEMME

**Ta' BUKO
til bords...**

**Lynhurtig
reparation**

af STRØMPER

Selv de største huller
stoppes let og hold-
bart, og stopningen
mærkes ikke, når De
bruger:

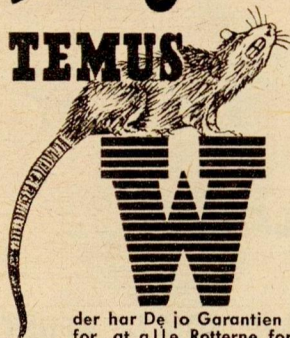
**Den
flydende
tråd**

I tube eller
flaske.

Rækker
langt.

BRUGSEN
har den

**Brug dog
TEMUS**

der har De jo Garantien
for, at alle Rotterne forsvinder

Temus W Rottegift

Godkendt af Indenrigsministeriet som Rotte-
udryddelsesmiddel.

Temus W Musegift

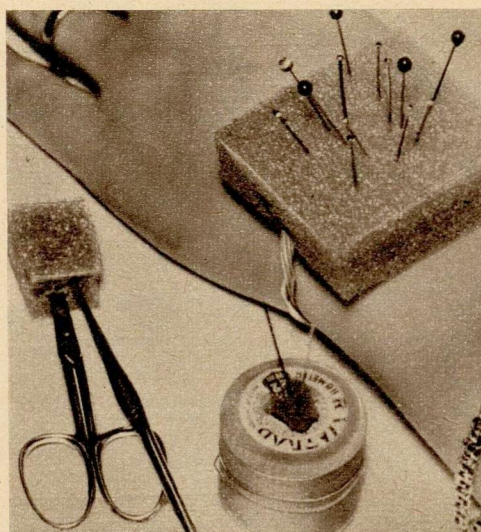
er af Statens Skadedyrslaboratorium aner-
kendt til Bekæmpelse af Mus.

KULI

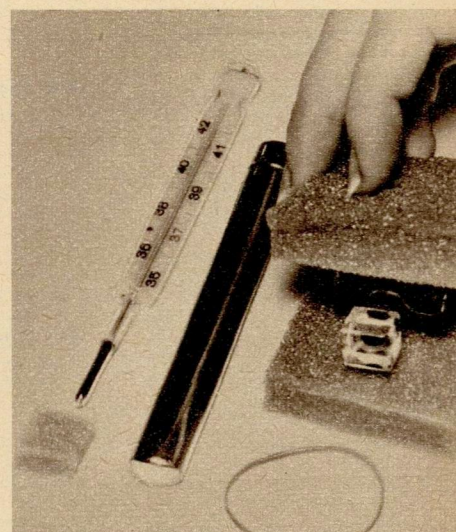
SKJORTEN

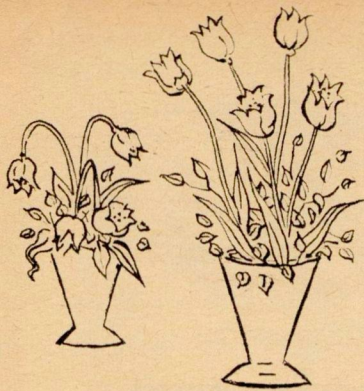
Kuliskjorten er en praktisk mode, alle kvinder kan have gavn af, da man kan kombinere med den efter ens egen smag. Ideen går ud på at lave en bluse i skjortelængde og med kineser-
slidser, så blusen kan bruges hængende løst over en stram nederdel eller slacks. Til den vide nederdel stikker man blot blusen ned, og den skifter karakter. Bluseideen er også storartet for den vordende moder, og den unge pige, der har kvaler med at holde blusen på plads under nederdelen. Som et fingerpeg til den, der syr selv, kan det tilføjes, at skjorteblusemønstre kan anvendes til denne blusetype, blot man forlænger den almindelige bluse 10 centimeter og giver den slids i siden.

Skumgummi som nålepude er udmærket så-
vel til at have om hånden ved hjælp af et
elastik som til at sætte i hullet på en tråd-
rulle. Også til saksen og hæklenålen er skum-
gummi, der kan købes i specialforretninger,
anvendeligt. Sæt det på enderne, og De kan
have både saks og hæklenål i tasken.

Skal parfymeflasken med på rejsen, gaa
den ikke itu, hvis De sætter skumgummi
rundt om den og holder det på plads med
et elastik. De kan iøvrigt også putte skum-
gummi ned i metalhylsteret, hvor De har
Deres termometer – og De vil altid have
et belt termometer, hvor De kommer frem

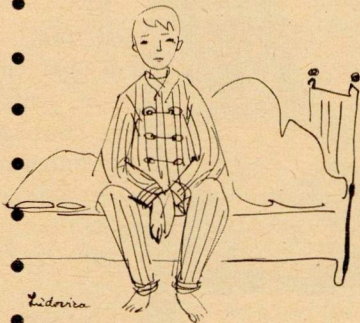

afskårne blomster

Tilsæt blomstervandet eddike og sukker. Til en liter vand vil en teskefuld almindelig husholdnings-eddike og 50-70 gram sukker give en passende blanding. Det er ikke nødvendigt at skifte opløsningen. Man skal blot fylde vand på til samme højde hver dag. - På blomster med hårde, træagtige stilke bør lidt af barken skræbes af på den del af stilken, som skal stå i vand. Man regner med en trediedel af barken på de nederste 10-15 cm. Ellers vil planterne have vanskeligt ved at trække vand. Husk at bruge rene vaser. Sæt ikke modne æbler i nærheden af blomster. Æblerne udskiller nemlig ætyle, og det kan blomsterne ikke tåle.

VÅDE LAGNER

Både børn og voksne, der har svært ved at ligge tørre om natten, har tit været tidligt renlige som spæde, og man står derfor uforstående overfor problemet. Men måske er det netop denne forcering af barnets naturlige udvikling, der har banet vej for lidelsen. Der kan være skabt nervøsitet, som lader sig helbrede, hvis man overbeviser „patienten“ om, at han eller hun kan gøre sig våd når som helst. Triste miner over den ulejlighed, som tilfældet forvolder, gør kun ondt værre. Kan man derimod have tålmodighed, og

helt undgå at holde foredrag om tilstanden og de vanskeligheder, den forvolder i hjemmet, ikke alene for den lidende, men også for husmoderen, og kan man lade være med at udstede „forbud“ mod de våde lagener, er der mulighed for en helbredelse.

Desværre føler større børn sig let tilsidesat, hvis deres mor er optaget af meget pusleri

med en nyfødt bror eller søster. Så kan de også begynde at gøre sig våde, og det sker uden tvivl ud fra et ubevist ønske om selv at blive puslet om af sin mor. Vær imidlertid forstående overfor sengevæderen og lad som om alt er i orden. Giv tid, vask roligt bleer. Det lønner sig i længden!

LUDOVICA.

SWEATERGARN

KØB DERES GARN

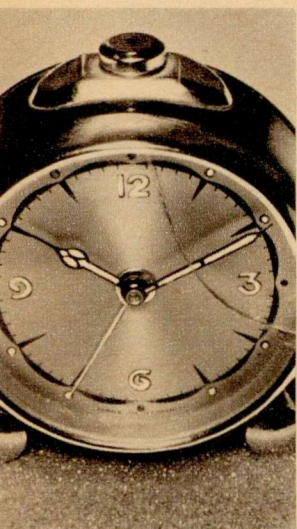
Vælg Deres strikkearbejde efter de dejlige modeller i HJERTEGARN-strikkebogen - og køb garnet i BRUGSEN ...

SWEATERGARN er et af de gode Hjertergarn, som den kolde tid gør aktuelt til det lune vinterstrik - men der er mange andre, dejlige Hjertergarn som f. eks.:

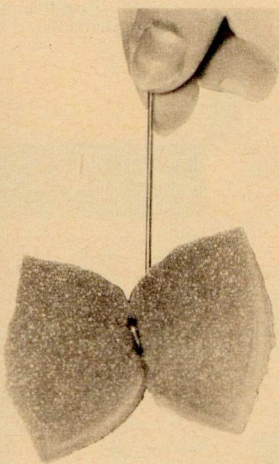
- HJERTECREPE
- GOBELIN M
- GOBELIN P
- GOBELIN O
- PRINSESSEGARN
- BABY-GARN

BRUGSEN

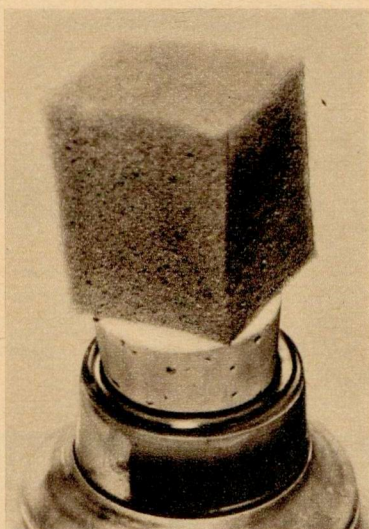
HAR DE RIGTIGE GARNER

Larmer vækkeuret for meget om aftenen, når De lægger Dem til at sove, ja, så er der den udvej at stille uret på et firkantet stykke skumgummi. Urets støj generer Dem ikke, men De skal nok høre ringet.

En flasketræner kan De lave af et stykke skumgummi, hvorom De sætter et stykke galvaniseret eller forlignet jerntråd.

Holder termoflasken ikke tæt, kan De blot anbringe et stykke skumgummi mellem korkproppen og skruelåget. Anvendelsen af skumgummi er mere hygiejnisk end den almindelige metode med at binde smørrebrødspapir om proppen.

Mere om plasticstoffer...

Melamin

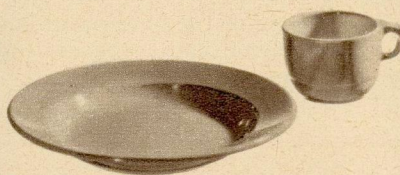
MELAMIN, et hårdt, nærmest fajanceagtigt stof. Det er stærkt, og tåler både kulde og varme helt op til 150 gr.

Overfladen er glat og hård, og derfor er køkkenskåle, tallerkener m. m. af melamin så gode. De ridses ikke, hvis man da ikke ligefrem mishandler dem med skurepulver eller ståluld.

Stoffet har ingen smag eller lugt, og det er heller ikke tilbøjeligt til at suge lugt til sig, men det kan efterhånden optage farvestof fra mad eller drikke (saftsuppe, te, rødbededike o. l.). Hvis det er sket, kan man få det væk igen ved at lægge skål eller kop i koldt vand tilsat 5-10 g natriumperborat pr. l, opvarme det langsomt og lade det koge et par minutter. Når farven er forsvundet, skylles tingene grundigt i koldt vand. I Danmark kaldes melamin også mepal.

Margretheskålen er formgivet af Acton Bjørn og Sigvard Bernadotte. Fås i tre størrelser. De har hældetud og et godt greb at holde i. Er fortrinlige som røreskåle. Grydeskeen er nem at holde ren, men lidt hårdere at arbejde med end træskeer.

Spisesæt af melamin, velegnet til børn, udflugter og camping.

Polystyren

POLYSTYREN er et stift stof, der har en metallisk lyd, når der slås på det med træ eller lignende. Det er ret billigt, men ikke særligt modstandsdygtigt mod stød, slag og varme. Der findes dog også en særlig art *slagfast* polystyrén, som anvendes til forskellige ting i husholdningen. Det tåler kulde, men kun varme til 70 gr. Ved højere temperaturer slår det sig, bliver mat og kan eventuelt revne. Æteriske olier (findes f. eks. i løg, appelsin og citronskal, peberrod) er heller ikke noget for polystyrén. De gør det lidt fedtet og plettet i overfladen.

Velformede æggebægre af polystyrén og en senneps- eller marmeladeskål. Flaskebækker findes også i dette materiale. Disse ting må altså ikke skoldes, men kun vaskes i varmt vand indtil 70 gr.

AKTUELT

FDB's prøvekokken har prøvebagt Safirmel tilsat dansk hvedemel

Nu er Safirmel, formålet af amerikansk hvede, forlængst udsolgt fra møllen, og det mel, vi køber, er, som loven byder og lige som alle andre melmærker, tilsat 70 % dansk hvede. Og hvordan arter det sig nu i bagning?

Prøvekokkenet har bagt brød, formkager og småkager med det nye mel, og da meleets bageevne betyder mest for gærdejen, er det især franskrød, man har anstillet forsøg med.

Safirmelet, fremstillet af ren amerikansk hvede, var et meget nemt mel at arbejde med, da glutenet – det æggehvidestof, der

har betydning for meleets bageevne – var meget stærkt og sejt, så selvom man ikke var altfor omhyggelig med dejen, kunne man næsten være sikker på at få et godt brød alligevel.

Det ny Safirmel i poserne med den grønne skråstribelader sig også let behandle. Dejen virker lidt „kortere“ og det hævede brød lidt „løser“, før det bliver bagt. De færdige brød er pæne både i størrelse og krumme, og smagen er lidt kraftigere end i brød af det gamle mel (det er der mange, der godt kan lide). Selvom det nye mel ikke binder slet så megen vædske som det gamle, kan man godt regne med opskriften på posen (3 dl mælk til ½ kg mel). Til formkager er det nye mel udmærket, men kagerne er ligesom en anelse mere fugtige, end da de blev bagt med det gamle mel. Til småkager er det nye mel faktisk *bedre*, idet kagerne bliver sprødere.

Da temperaturen har indflydelse på alt mels bageevne, skal man ikke bage gærbrød af iskoldt mel, men sætte melet i stuetemperatur dagen før, det skal bages. Er melet for koldt, bliver brødet ikke så stort.

KAREN KOKS MAD

Middagsmad kan laves meget hurtigt, takket være pladesupper, konserver, fryseboxen derhjemme eller hos den handlende. Middagen her er lavet på den tid, det tager at koge en portion kartofler, og så er borddækningen regnet med i tiden.

Hakkebøf med grønne bønner og kartofler Blommekompot med markronflødeskum

Til fire personer købes en kg dåse hakkebøf, en karton snittebønner à 250 g (svarende til 320 g friske bønner) og 1 kg henkogte blommer, eventuelt

2 dl piskefløde og 50 g små makroner. Der er fem store hakkebøffer i dåsen. De er lidt finere hakket end ellers, men det er nødvendigt, for at bøfferne skal kunne hænge sammen under konserveringen. Sovsen er mildt krydret, for at man selv kan smage den til. Jeg synes, et stærk engelsk sovs og lidt

tomatketchup eller -puré har en god virkning. De frosne snittebønner er tip-top, faste og kødfulde og uden en rib. De koges som angivet på emballagen og sættes over samtidig med kartoflerne.

Svendborg konserver har tre slags henkogte blommer, som alle er gode. Her er viktoria- og reine claude blommer blandet sammen. I flødeskummet er der blandet knuste makroner. Begge dele kan naturligvis undværes, det er taget med, for at gøre desserten endnu bedre.

AKTUELT - FORTSAT

Tørret frugt på lommemaden

Børn kan lide fedtemad, de kan lide pålægschokolade, og de kan lide sukkermad. Kort sagt mad, ernæringsfolkene ikke synes, de skal have, men som mødre plages til at føje børnene i at få mere af, end godt er.

Prøv med tørret frugt i stedet for, sagde Husholdningsrådet forleden. Figner og anden tørret frugt er absolut godt pålæg, selvom det naturligvis ikke kommer på højde med leverpostej, rogn, sild, æg, ost m. m. Men frugten skal være ren, og købes den i løs vægt, må den tit udblødes og i alle tilfælde skylles og tørres, før den lægges på brødet.

Tørret frugt i kartoner i de kvaliteter, FDB tager hjem, er fine til pålæg. Frugten er fuldstændig ren og dampbehandlet, så den er blød og lige til at bruge.

svedsker og anden tørret frugt. Kokosmel kan sløjfes, og man kan nøjes med havregryn. Her er en vejledende opskrift:

½ kg figen (løs vægt)
en håndfuld havregryn
50 g kokosmel

Krydret sennep

Vibyfabrikkerne har sendt en ny, krydret sennep i handlen. Den smager lidt à la sennepspickles, fyldigt, men ikke for skarpt. Sennep skal naturligvis opbevares tildækket, men også køligt for at bevare smag og aroma, så har man et køleskab, er det stedet for ens sennepsglas eller krukke.

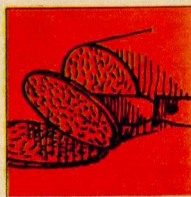
En oplysende reklame

FDB's oplysningsafdeling og isenkram har udsendt en lille nydelig brochure om glas, porcelæn, køkkenudstyr og rengøringsudstyr, der er et godt eksempel på den gode oplysende reklame. Brochuren er egentlig lavet til husmoderdagene, hvor „Køkkenet og dets redskaber“ står på programmet. Men der er mange andre, der kan have glæde af den, og derfor gør vi opmærksom på den her i Forbruger-Nyt. Den unge pige, der tænker på giftermål, kan i brochuren finde forslag til et grundudstyr for den lille husholdning og på brochurens sidste sider er der oplysninger om, hvordan tingene skal anbringes i forhold til arbejdsgangen i køkkenet, og hvordan alle de

nye, fine ting skal passes. De kortfattede råd er hurtigt læst igennem, men værd at huske.

Ellers er der farvestrålende billeder af service, glas, gryder, pletter og pander. De er alle udvalgt i samarbejde med oplysningsafdelingens konsulent Mette Sandahl, som har fundet frem til enkle og gode former, hensigtsmæssig konstruktion og egnede materialer.

Brochuren kan derfor også bruges til eleverne i skolekøkken, i barne- og ungdomsskolen. Den kan ses i brugsforeningerne, og vil man gerne have en eller flere, skrives til FDB's oplysningsafdeling, Njalsgade 15. Man får den tilmed gratis.

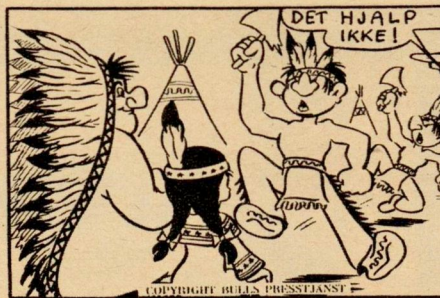
Hjemmelavet figenbrød

Figenbrød er så dyrt, at det betaler sig at lave det selv. Det tager kun et øjeblik at køre en stor portion figner gennem kødmaskinen og ælte figenmassen sammen med kokosmel og havregryn. Køb de billige figner i løs vægt. Vask dem godt i hedt vand og klap dem godt tørre i et klæde. Man laver figenbrød på slump, og det kan fornyes med iblanding af dadler, abrikoser,

Carlo og Columbus

af Rune Andréasson

CARLO OG LILLE COLUMBUS ER KOMMET OP PÅ ET RYVENDE TÆPPE, SOM DE IKKE KAN FÅ TIL AT LANDE IGEN. NU BLIVER DE BESKUDT MED PILE.

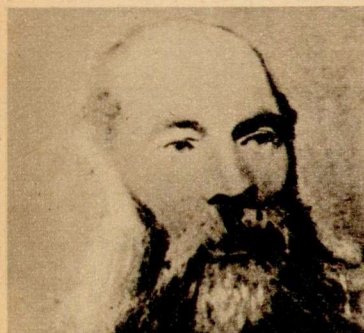

B Ø R N

HVORFOR HEDDER DET SÅDAN

EN CYKLE skulle egentlig hedde en *draisine*, for i 1817 „red“ postmester *von Drais* en langtur på en af ham opfundne „løbemaskine“ ved Mannheim i Sydtykland, og derefter fabrikerede han disse løbemaskiner, der blev solgt for 35 gylden. På grund af sin opfindelse blev postmester *Drais* udnævnt til professor i mekanik, men man havde glemt ham, da cyklen senere kom til. Hans navn lever nu i jernbanefolkene skinnkøretøjer – som han ikke har opfundet.

BOYCOTT betyder, at man uden at gøre brug af vold sætter sig op mod en, der udøver stor magt. Dette var, hvad irske bønder i 1870'erne gjorde mod kaptajn *Boycott*, der var meget streng med at kræve jordafgifter til herremanden, der ejede jorden. De fattige bønder havde kun deres sammenhold at sætte mod *Boycott*, de ville ikke have med ham at gøre, og deres modstand var så stærk, at *Boycott* flygtede til USA, hvor han døde fattigere end de irske bønder han havde plaget.

SILHUET er et sort skyggebillede af en eller flere personer i profil. Denne måde at lave portrætter på blev moderne i Paris for 200 år siden. Silhouette, der har givet billederne navn, har aldrig lavet en silhuet. Han var kongens skattekontrollør, men da skyggebillederne var så billige, at folk havde penge tilovers, når de havde købt dem, døbttes billederne efter den forhadte skattekontrollør, der altid var på jagt efter folks penge. Silhouette købte aldrig selv en silhuet af sig selv.

GOBELIN kalder man store vægtæpper med billedmotiver, og man kender dem fra det gamle Ægypten, fra Grækenland og Rusland. De har dog navn efter en fransk farvemester *Jean Gobelin*, som omkring 1450 oprettede en fabrik i Paris, og her fremstillede vævede billeder med farvede uldtråde. Gobelins fabrik blev meget berømt, og 200 år senere blev den købt af den franske stat. Fabrikken eksisterer endnu og fremstiller stadig tæpper efter Gobelins metode.

GROG er et glas rom, der drikkes i varmt vand. Denne „opfindelse“ er gjort i 1740'erne af den engelske admiral *Vernon*, der blev kaldt „kaptajn Grog“ af sine folk. Han kunne ikke lide, at søfolkene drak så meget rom og brændevin og bestemte derfor, at de daglige romrationer skulle udleveres i et glas varmt vand. Søfolkene var først rasende, men hurtigt kunne de lide drikken, og de kunne lide den så godt, at de døbtte den med deres admirals „kælenavn“.

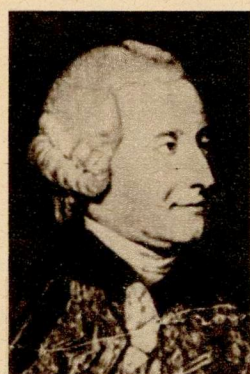
RÖNTGEN var en tysk fysiker, der i 1895 opdagede de mærkelige stråler, hvormed man er i stand til at se gennem et menneskeligt legeme og studere knoglerne eller fremmedlegemer, der er kommet ind i kroppen. I 1895 kaldte *Röntgen* selv sine stråler for X-stråler, men andre døbtte dem *Röntgenstråler*, og dette navn bevarede de, især efter at *Röntgen* i 1901 havde fået den svenske Nobelpris for sin store opdagelse. Han døde i 1923.

LYNCH var en dommer i Amerika, som under frihedskrigen mod englænderne var så voldsom mod alle engelskvenlige, der kom for retten, at han idømte dem forfærdelige straffe uden først at se efter i lovbøgerne, om dommene var retfærdige. Hans forhør og straffemetoder blev kaldt for „lynch“, og når det endnu skete at en ophidset folkemængde straffede en person uden forhør eller domsafsigelse, kaldes det lynchemetoder efter den amerikanske dommer.

GUILLOTINEN er den franske henrettelsesmaskine, der bl. a. øvede sit frygtelige værk under den franske revolution. Lægen *Guillotin* foreslog i 1789 nationalforsamlingen, at man i lighedens navn henrettede alle statens fjender på samme måde. Forslaget blev vedtaget, og derefter søgte man at finde på en maskine, der kunne henrette folk. Apparatet blev konstrueret af en tysk mekaniker Schmidt, der dengang levede i Paris. Folk døbte dog maskinen efter Guillotin, og han skulle selv have været henrettet af den. Han sad i fængsel med dødsdom, men så blev revolutionsføreren Robespierre styrtet fra sin magtstilling og henrettet. Guillotin levede derefter indtil han i en alder af 76 år døde en naturlig død.

SANDWICH er et stykke smørrebrød. Det har navn efter en engelsk lord, der levede i 1700'erne. Han var en meget rig mand og gav penge til videnskaben, bl. a. til den berømte kaptajn Cooks jordomsejling. Cook belønnede sin velgører ved at opkalde nogle Stillehavsøer efter lorden. Det er Sandwichøerne. Men lorden var også en

uhelbredelig spillefugl som de fleste af den tids rige englændere. Engang i 1778 sad han et helt døgn ved spillebordet og tabte den ene store sum efter den anden. Til slut havde han tabt 20.000 pund sterling, et beløb, der i vore dages penge må være større end ti millioner kroner. Sandwich veg ikke hele døgnet fra spillebordet, men for dog at få noget mad, gav han tjenerne ordre om at bringe kødskiver lagt mellem to stykker hvedebrød. Sådan laver man stadig sandwiches.

TEDDYBJØRNE har navn efter den amerikanske præsident *Theodore Roosevelt*, der regerede fra 1901 til 1909. Han var meget afholdt af amerikanerne, som i daglig tale kaldte ham *Teddy*. Roosevelt var en stor jæger, og engang var han med nogle venner på jagt. To gange skød han forbi efter en vældig bjørn, og historien om bjørnen,

der ikke ville lade sig skyde af præsidenten, kom i alle Amerikas aviser. En legetøjsfabrikant fik så den idé at lave bjørnen i plyds. Han fik af præsidenten lov til at kalde bjørnen *Teddy*, men, sagde Roosevelt, den idé er ikke meget værd, intet barn har lyst til at få en „Teddybjørn“. Fabrikken har indtil nu lavet femten millioner teddybjørne, og hvor mange er ikke lavet af andre fabrikker?

Mødre! Send ikke et „halvt“ barn i skole!

Undersøgelser har vist, at manglende opmærksomhed i skolen ofte skyldes utilstrækkelig ernæring om morgenen. Især 3. skoletime er kritisk... *børnene følger kun halvt med!*

Lyt derfor til ernærings-specialisterne: Sørg for, at Deres barn får den *rigtige* ernæring om morgenen. Sæt de lækre, gyldent-ristede **KELLOGG's Corn Flakes** på bordet. De er ladet med energi... gi'r kræfter... og ikke en overfyldt mave! Og husk: Kellogg's er serveret på et halvt minut og gi'r ingen opvask af klæbrige gryder eller tallerkener.

Han bli'r hel på et halvt minut!

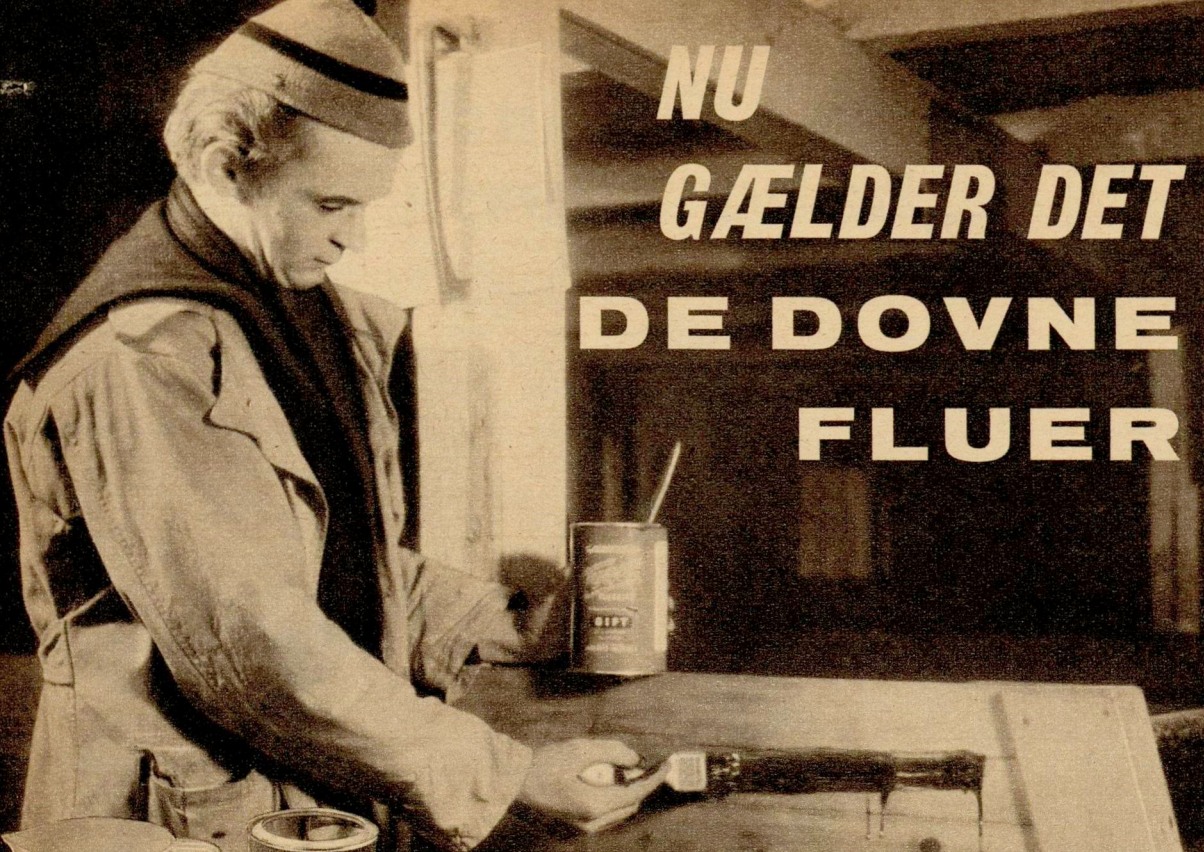

Kellogg's

**Verdens bedste
CORN FLAKES
til verdens
bedste mælk!**

MADE FOR KELLOGG COMPANY OF GREAT BRITAIN, LTD. BY ENGELSK-DANSK BISCUITS FABRIK. LEVERANDØR TIL DET KGL. DANSKE HOF

NU GÆLDER DET DE DOVNE FLUER

En halv liter lunkent vand hældes i dåsen med Tugon-fluegiften. Med dette middel påsmører man for hver kvadratmeter staldareal ca. 30 cm lange strimler forneden i staldene, hvor de dovne fluer holder til.

MAN KUNNE for alvor tale om flueplage sidste sommer. Det var ligesom de midler, der anvendtes i den kollektive fluebekæmpelse, ikke rigtigt „bed“ på fluerne.

En af årsagerne til de mange fluer var den, at mange landmænd øjensynligt har den opfattelse, at god ventilation i staldene er ensbetydende med et frygteligt gennemtræk. Men er der noget, fluer ikke kan lide, så er det træk. Hvis de parationsbehandlede gazestrimler hænger og blafrer i gennemtrækket, vil ingen flue sætte sig på dem.

Og i så tilfælde er strimlerne næsten værdiløse.

En anden årsag til, at de parationsbehandlede gazestrimler, som blev hængt op under staldlofterne, ikke havde den ønskede virkning, var den, at der tilsyneladende var ved at opstå en særlig fluestamme, som godt kan kaldes de dovne fluer.

De mere livlige fluer, de fluer, der fløj meget, og tilmed yndede at sætte sig under loftet, blev efterhånden udryddet af giftstrimlerne, hvis da ikke gennemtrækken – som foran bemærket – hindrede fluerne i at

sætte sig på dem. Men der er fluer, som flyver mindre, og som holder sig nærmere ved jorden. Og på disse fluer havde gazestrimlerne under loftet næsten ingen virkning. De overlevede i stort tal, de formerede sig, og de syntes nu at være blevet dominerende i mange stalde landet over.

Flere steder har man derfor været så misfornøjet med fluebekæmpelsen ved hjælp af gazestrimler sidste år, at man ikke længere vil have med dette middel at gøre. Men så er det jo rart at notere sig, at videnskaben også på dette område har taget et skridt fremad, og at der nu er et fluebekæmpelsesmiddel fremme, som blandt andet også vil have alvorlig virkning for de dovne fluer.

Det nye middel forhandles i brugsen under navnet Tugon-fluegift og er – under forudsætning af, at det anvendes efter brugsanvisningen – anerkendt som effektivt fluebekæmpelsesmiddel (bortset fra stikfluer) af Statens Skadedyrslaboratorium i Springforbi ved København, hvor alle nye midler, der kommer frem til bekæmpelse af inddøds skadedyr skal afprøves for eventuelt at blive anerkendt.

Tugon-fluegift er nyt blandt andet derved, at det skal anvendes på en måde, der hidtil ikke har været brugt herhjemme. Det skal så at sige bruges op ad vægge og ned ad stolper, idet midlet i en konsistens, så det minder om sirup, skal smøres på vægge og træstolper og lignende steder, hvor fluerne sætter sig. Alle de, der til daglig færdes i staldene, ved hvor disse steder er.

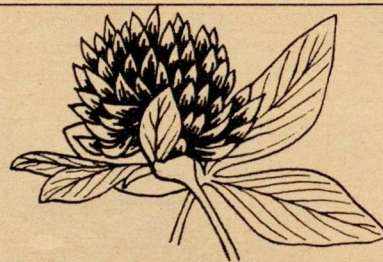
Man får Tugon-fluegift i pulverform i en dåse, der netop er så stor, at den kan rumme den

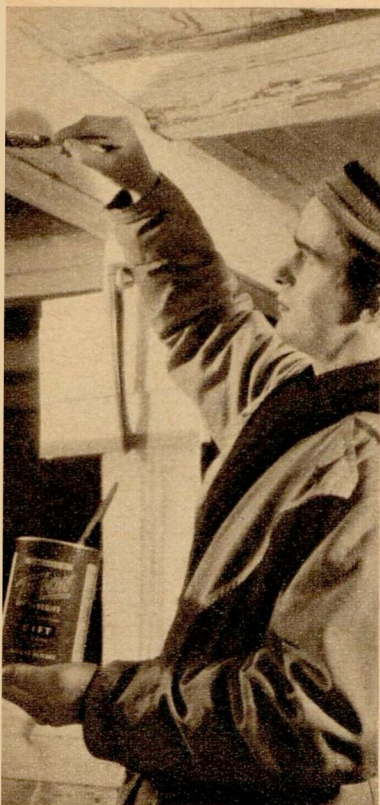
tænk på foråret

bestil markfrø nu

Erfarne landmænd foretrækker frø fra FDB af DLFs avl, og frøet bestilles allerede nu i **BRUGSEN**

DLF-LHF og FDB
i samarbejde om
levering af markfrø

Den sirupsagtige opløsning med Tugon-fluegift er nem at anvende på lofterne, på vægge og stolper og andre steder i stalden, hvor man ved, at fluerne ynder at sætte sig.

mængde vand, der skal tilsættes pulveret, så det er klar til brug. Dåsen rummer 600 gram tørt pulver og heri hældes godt en halv liter lunkent vand.

Den sirupsagtige væske, man får ved denne sammenblanding, påsmøres med en pensel i lange,

smalle striber på træværk, rør, murflader, vinduesnicher og lignende steder, hvor fluerne ynder at holde til, men striberne må dog påsmøres sådan, at husdyrene ikke er i stand til at slikke giften af.

En påsmøring med en 30 cm lang stribe pr. kvadratmeter staldareal har ved forsøg vist sig at kunne holde stalden fri for fluer i 1-3 måneder. Påsmøringen bør dog gentages efter en måneds forløb eller når fluerne kommer igen. En dåse Tugon-fluegift indeholder tilstrækkeligt til en hel sommer, fire-fem gange påsmøring i en stald på ca. 100 kvadratmeter.

Det er ingen sag at anvende fluegift på denne måde, og enhver landmand vil derfor nemt kunne gøre sine stalde fluefri ved hjælp af Tugon-fluegift.

Men det er også meget vigtigt, at man foruden fluerne også dræber fluelarverne. Også på dette område er der kommet nyt frem, nemlig Thio-urinstof. Dette middel tilrådes af skadedyrslaboratoriet til bekæmpelse af fluelarver og er et stof, der opløses i vand og vandes på gødningen. Giften virker på den måde, at den griber ind i fluelarvernes forvandlingsmekanisme, så de enten dør eller bliver så forkrøblede, at de ikke kan fortsætte slægten. Stoffets virkninger holder sig meget længe i gødningen, og fluelarver kan ikke udvikles i gødning, der er vandet med Thio-urinstof, og den således behandlede gødning er heller ikke tiltrækkende for æglæggende fluehunner.

Flueklækningen ødelægges ved, at man vander gødningen med en opløsning af Thio-urinstof: 75 gram til ti liter vand, idet man anvender fem liter af opløsningen for hver kvadratmeter af møddingen. Denne bør sættes op i bænke eller på anden systematisk måde, og vandingen foretages derefter, når man har lagt gødning i mødding tre-fire dage.

Denne opløsning af Thio-urinstof ødelægges som sagt flueyngelen. Men hvad så med gødningen? Forsøg er naturligvis gjort med gødning, der har været vandet med Thio-urinstof, og det har vist sig, at hverken gødning eller jord eller planter, som gødningen lægges på, bliver skadet. Derimod må man ikke benytte Thio-urinstof-opløsning til kalvebokse, da der kan bestå fare for dyrene, selv om risikoen for denne fares opståen endnu ikke er tilstrækkeligt belyst.

KAN HAN NARRE SILDEN?

— Silden er klog — næsten lige så klog som mennesker! Når vi nogle år har brugt et bestemt garn, finder den ud af, hvordan den skal undgå det, og så kan vi pludselig ikke fange noget. Derfor må vi med mellemrum tage nye fangstredskaber i brug! Det er en af foregangsmændene indenfor dansk fiskeri, fiskeskipper Chr. Venø, Esbjerg, der siger det som optakt til et forsøgsfiskeri, han for nylig startede med det formål at afprøve en række nye nettyper. Blandt andet et flydetrawl, der med stort held anvendes af canadiske fiskere under vilkår, som minder om danske fiskeres. Nu er det en risikabel historie for en privatmand at starte et forsøgsfiskeri. Glipper det, står store penge på spil, og Chr. Venø har da også kun kunnet gennemføre sine forsøg i kraft af, at Andelssildeoliefabrikken i Esbjerg har stillet en garantium til rådighed for disse forsøg.

Kutteren „Gurli“ er ved at blive gjort klar til et forsøgs-togt. Indsat for oven ses Chr. Venø, og øverst er man på Esbjerg Trawlbinderi ved at lægge sidste hånd på et af de flydetrawl, Chr. Venø skal afprøve.

NÅR FORBRUGS- VANERNE

skifter

og

HAVREGRØD

slår

SPEGESILDEN

ud!

To uddelere fortæller

om nogle af forbrugsvanernes ændringer

i den sidste menneskealder.

At forbruget af tandpasta og håndsæbe er steget betydeligt i den sidste snes år, vil næppe overraske nogen – men derimod måske nok, at salget af barbersæbe og barberblade er i følelig tilbagegang. De elektriske barbermaskiner gør sig så stærkt gældende, at Schelde-Madsen mener, op mod halvdelen af mandfolkene i hans kundekreds barberer sig ved elektricitet. At sælge en barberkost er nu nærmest en sjældenhed.

Dog ikke helt så sjældent som at sælge en cykle. – Efter omsætningen før krigen skulle vi sælge 30–40 cykler om året, forklarer Schelde-Madsen. Vi har i løbet af det sidste par år solgt een. Det er naturligvis motoriseringens skyld. Et andet af den moderne tekniks resultater er, at vi sælger færre strømper. De holder simpelt hen længere...

Trods alle sæbepulverindustriens forenede anstrengelser sælger Næstved Marks Brugsforening stadig omkring 100 kilo brun sæbe om måneden. Da foreningen har omkring 500 husstande som faste kunder, bliver det dog kun et par hundrede gram til hver om måneden, mens der „i gamle dage“ gik 1–2 kilo til hver storvask. Selv om man regner nye og gamle vaskemidler sammen, er de iøvrigt en varegruppe, der er i tilbagegang – først og fremmest fordi flere og flere får vasket på vaskeri eller ordner deres vask i selvbetjeningsvaskerier.

Ingen „dosmerseddel“

Fordelen ved at planlægge sine indkøb på længere sigt og købe de daglige forbrugsvarer i lidt større portioner synes ikke at være indlysende for overvældende mange. Schelde-Madsen anslår, at 95 pct. af disse varer købes, efterhånden som de skal bruges.

Det er blevet sjældnere, at kunderne møder med en „dosmerseddel“, og når det er tilfældet, fraviges den ofte – så der kommer 13–14 ting i kurven i stedet for de 10, som var skrevet op. Det er den nye butikform med udvidet adgang til at „se selv“ og de mere fristende emballageformer, som spiller ind.

Livet i butikken har også ændret sig iøjnefaldende derved, at mand og kone nu oftere køber ind i fællesskab, og endelig er reklamevirkningerne meget mere følelige i folks varevalg end for 20 år siden. Det er dog ikke blot det rent stupidt-monotone markedsbrøl, der bliver hørt. Saglig forbrugeroplysning virker også. Da Samvirke havde bragt en artikel om Camferinecremen, fortæller Schelde-Madsen, solgte Næstved Marks Brugsforening lige så

VILLE De ikke gætte på sådan noget som petroleum, hvis De skulle nævne et typisk eksempel på en vare, tiden er løbet helt fra i de sidste 20–25 år? Måske ville De samtidig mindes „gamle dages“ papirkræmmerhuse med bolsjer og komme i tanke om, at bolsjer dog vist også er en vare på retur trængt i defensiven af mange nymodens opfindelser på slikkeriområdet.

Ingen af eksemplerne er særlig velvalgte. – Vi har aldrig solgt så meget petroleum som i de sidste år, siger uddeler Schelde-Madsen, Næstved, under en samtale med Samvirke om forbrugsvanernes ændring. Det er ganske vist ikke mere til lamper og primusapparater, folk køber petroleum, men de høje brændselspriser har medført, at mange tænder en petroleumsovn for at spare på koksene.

Vi sælger også flere bolsjer nu end før – selv når vi regner gamle dages „tilgifts-kræmmerhus“ med. Det er præsenteringen i plasticposer, der har gjort det. Førkrigstidens salg af for 5 øre bolsjer var iøvrigt også en underskudsforretning selv om vi havde bolsjerne til 40 øre pundet. Spildet var for stort...

Schelde-Madsen leder Næstved Marks Brugsforening – en virksomhed, der betjener et af Næstveds nye boligkvarterer. Han er ikke i tvivl om, hvad der har været den mest iøjnefaldende ændring i forbrugsvanerne i de 20 år, han har været uddeler i denne brugsforening: Stigningen i cigaretforbruget. Der sælges nu cigaretter for 50–60,000 kr. om året, mens forretningens samlede omsætning i 1937 beløb sig til ca. 70,000 kr. Prisniveauet har na-

turligvis ændret sig – og foreningen har fået flere medlemmer – men selv med den nuværende totalomsætning, 900,000 kr., er 50–60,000 kr. til cigaretter dog et beløb, som ikke-rygeren Schelde-Madsen betragter med stille undren.

En gennemsnitshusmoder i dette kvarter – med mand og to børn – henter varer i brugsen for ca. en fjerdedel af ugelønnen, 50–60 kr. Før krigen var det tilsvarende tal 20–25 kr.

Stigningen er lidt større end detailpristallets stigning, og det er da også de varearter, som har vundet frem, det er lettest at få øje på.

Før krigen var det næsten kun i julehandelen, der blev solgt appelsiner. Nu afsættes der året rundt et par tusind stykker pr. måned, hvilket er lige så mange som på et helt år før krigen.

Af bananer indkøbte man dengang en „hånd“ ad gangen og måtte være glad, hvis man slap af med den igen, inden nogen af frugterne var blevet overmodne. Nu sælger brugsen gennemsnitligt en kasse bananer med 10 kilo om dagen.

Da salget af friske agurker og tomater også har taget et opsving, og da den betydelige fremgang i konservessalget ikke mindst falder på grøntkonserver, er det fristende at se udviklingen som et resultat af propagandaen for vitaminer og for en sundere levevis i det hele taget. Men det er nok kun en lille del af årsagen. Forbruget af kaffe (men ikke af tilsætning) er nemlig også gået frem, og det er jo næppe for sundhedens skyld, der drikkes stærkere kaffe og ryges flere cigaretter.

meget af den på 14 dage som i hele det foregående halve år. — — —

Man skal naturligvis ikke generalisere ud fra erfaringerne i en enkelt brugsforening, og navnlig kan man ikke gå ud fra, at forbrugsvanerne udvikler sig helt parallelt på land og i by. De ændringer, der er faldet i øjnene på uddeler Kring i Haarlev, er da også i en vis udstrækning andre end dem, Schelde-Madsen har fremhævet.

Mens grøntkonserver f. eks. var en vare, bybrugsforeningen kunne notere et stigende forbrug af, er salget af den nærmest i tilbagegang inden for Krings domæne. Det er atter en af teknikens virkninger. Der bruges mindre grøntkonserver, fordi et stadig stigende antal af brugsens andelshavere har fryseboks og deri kan gemme f. eks. friskplukkede grøntsager i månedsvis. Muligheden for at henfryse frugter er, mener Kring, også en væsentlig årsag til, at de tørrede frugter ikke synes at kunne genvinde deres førkrigsposition.

Spegesild er ikke, hvad de var ...

Derimod er fremgangen i salget af fiskekonserver større end i byen. Nu er det en daglig forbrugsvare, mens man i tyverne og trediverne i Haarlev praktisk talt kun solgte fiskekonserver i form af lidt ansjoser og sardiner til frokostbordet ved højtidelige lejligheder. Til gengæld er den gode, gamle (sjællandske) skik at købe en halv tønde spegesild ad gangen og spise spegesild til frokost hver dag stærkt på retur. Brugsen sælger knapt halvt så mange spegesild nu som i 1921, da Kring overtog uddelerhvervet i Haarlev. Sildens plads som daglig „bundfyld“ er, så vidt man kan se af omsætningen, i betydelig grad overtaget af havregrod og cornflakes. Men spegesild er jo, som uddeler Kring siger, heller ikke, hvad de var i 1921 ...

Den lange pibe er slået så grundigt ud, at omsætningen af „stor“ tobak ikke er 2 pct. af, hvad den var i gamle dage. Man fører stadig 1-2 mærker af denne vare, men den fylder ikke meget på hylderne sammenlignet med de snesevis af mærker grovtobak, en velassorteret brugsforening måtte have til rådighed for 30 år siden. Til gengæld sælger man nu på en uge dobbelt så mange cigaretter som dengang på en måned.

Spadserestokken hørte, ligesom den lange pibe, hjemme i en mere adstadig verden end nutidens. Udvalget på mindst en snes spadserestokke er forsvundet fra forretningen, og der sælges nu kun sygestokke og i ny og næt enligtespir.

En anden lille, men ganske bemærkelsesværdig ændring i forbrugsvanerne viser sig i salget af biscuits og småkager, som er mangedoblet i løbet af de senere år. Hvilken landhusmoder med respekt for sig selv ville for en snes år siden have fundet på at servere småkager fra brugsen for sine kaffefremmede? Hovedårsagen til den lille revolution er utvivlsomt overgan-

gen fra de gamle blikdåser til plasticemballage.

At der bages mindre i hjemmene, kan man også aflæse af margarinesalget. Det er i Haarlev Brugsforening gået ned til ca. det halve, hvilket dog ikke udelukkende skyldes mindre bageflid. Der bruges også væsentlig mere smør nu end tidligere. (I Næstved Marks Brugsforening er tendensen for denne vare den modsatte, og der sælger man 9 kilo margarine for hvert kilo smør.)

Endnu stærkere end hjemmebagningen er hjemmesyningen på retur. Salget af metervarer har været mange gange så stort som nu. Et par andre hjemmesysler er derimod i en fremgang, som tydeligt mærkes på brugsens omsætning. Der strikkes og males mere end før. Da Kring begyndte her, var salget af malervarer næsten ikke værd at nævne. Man havde ganske vist heller ikke stort andre farver end hvidt og køkkenblåt at byde på. Nu, da man har alle regnbuens kulører på farvekortet, er tilbehør til hjemmemaling blevet en stor artikel, og det er alle mulige mennesker, der maler selv.

To så forskellige varer som tandpasta og gummistøvler var der slet ikke noget salg af i 1921. Begge dele var ganske vist fremme på markedet, men salget af tandpasta var lig nul, og brugsforeningens ledelse stillede sig så skeptisk over for det påhit at bruge gummistøvler i stedet for træsko, at man i de første år slet ikke ville have gummistøvler til salg. Nu sælger forretningen ikke et par træsko om ugen, mens man tidligere gennemgående solgte et par om dagen.

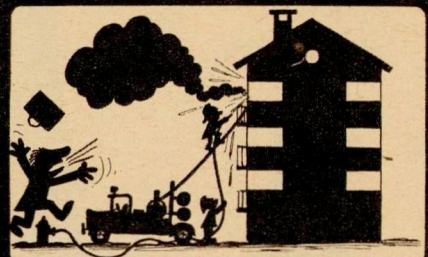
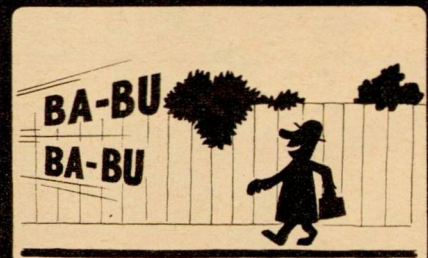
En gård med folkehold, som i 1936-37 købte butiksvare for 2200 kr., er nu oppe på 10.000 kr. En mindre husholdning, et enligt ægtepar, hvor manden er arbejdsmand, har nu et årsforbrug på 2500 kr. mod ca. 800 kr. for 20 år siden. Da detailpristallet i det samme tidsrum „kun“ er steget til ca. 2¼ gange så meget som dengang, synes der ikke at være nogen tvivl om, at den enkelte kunde også målt i førkrigskroner bruger flere penge i brugsen nu end før. Man bruger dem altså blot i stor udstrækning til noget andet.

For en femøre

Vi spurgte begge de to uddelere, som er interviewet i denne artikel, hvad man kunne få for en 5-øre i deres forretning. Det lykkedes dem begge at komme i tanker om et par småting fra slikkeri-afdelingen, men begge illustrerede samtidig inflationens virkninger ved at fortælle om drengen, der kom ind og spurgte, hvad han kunne få for en 10 øre. Ekspedienten kløede sig i nakken og sagde: En 10 øre? Tjæ — jo, du kan få lov at ringe en gang på telefonen ...

For 25 år siden kunne han have fået en sodavand for det beløb.

BRAND I GADEN

Brand i gaden

Det er ikke altid „kun hos naboen“, det brænder ... men held i uheld var det, at indbo, klæder, rede penge o.s.v. var dækket af en god forsikring: En fordelagtig HUSSTANDSFORSIKRING i Mejeriernes og Landbrugets Ulykkesforsikring. Den dækker også tyveri og vandskade og omfatter tillige familieansvarsforsikring — og hele familiens cykler er uden tillægspræmie dækket mod tyveri.

Nurén - landets mest solgte

NURÉN er rengøringens universal-middel, det er så nemt - blot nogle dråber, så bliver alting rent og fint som aldrig før. NURÉN klarer det hele - opvask, rengøring, pletrensning og vinduespudsning. Og det er slet ikke tilfældigt, at flydende NURÉN er det mest solgte rengøringsmiddel i landet.

1/4 flaske 1.40

og så får De endda dividende på **Nurén i Brugsen**